

DOMOLJUB

Izhaja vsak četrtek. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in drugo tuje države 6 K.) — Posamezne številke se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in iskanja pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Stev. 32.

V Ljubljani, dne 6. avgusta 1914.

Leto XXVII.

Srbi in mi.

Ko se je raznesla novica o grozopolnem umoru našega prestolonaslednika in njegove soproge po naši domovini, so se brž ločili ljudje. Vsi pošteni ljudje so obsojali ne samo umor, marveč ravnotako vso divjo velesrbsko agitacijo, ki mu je bila vzrok in v iskreni žalosti in skrbi za državo in vladarsko rodbino obnavljali svojo zvestobo.

Tista pest norih zasleplencev se je pa obnašala drugače. Poznal si ga izmed sto po prvi besedi. Tistih, kateri so v zverinski lumpariji naravnost odobraval zločin, niti ne omenjam; samo to rečemo, da so bili vsi brez izjeme vsestransko izgubljeni ljudje. Koliko jih je molče tako mislilo, kakor ti, ne moremo povedati, ker jim ne vidimo v srca. To pa vemo, da so tisti, kateri niso obsojali velesrbske agitacije, vpili, da je bil umor samo dejanje norega, nezrelega mladeniča, tudi izdajci in hinavci! Vsak namreč vé, kdo je tega mladeniča zmešal in najel.

Pečat izdajstva nosijo na čelu tudi tisti, ki so trdili, da bi umora ne bilo, ko bi bila Avstrija pustila Srbe do morja, ko bi jim ne bila v zadnji vojski nasprotna in tako dalje. To se torej pravi, da je Avstrija sama kriva velesrbske agitacije in menda tudi divjega umora. Ljudje, ki tako govore, hočejo oslepariti javnost, da bi pozabila, kaj je bilo l. 1908., ko je naš cesar priklopil Bosno in Hercegovino Avstriji. Takrat je buknilo srbsko sovraštvo z vso silo na dan, takrat se je agitacija v velikem piecelu, takrat se je jela Srbija na vso moč pripravljati, ne za vojsko s Turki, ampak z našo državo. Štiri leta kasneje se je šele Balkan otresel turškega jarma. Balkanska vojska je dala pač Srbu več predrznosti, sovraštva do Avstrije, ki je bilo še prej brezmejno, mu pa ni mogla povečati. — Dokler so se balkanski na-

rodi bojevali proti Turku, smo bili z njimi. Pa že takrat, ko je pa Srb lopovsko planil proti Bolgaru, smo ga spoznali. — S sovraštvom proti Avstriji je bilo zvezano tudi sovraštvo do katoliške vere in cerkve. Bolj, ali manj očitno so napadali velesrbski hlapci nepozabnega rajnika zavoljo njegove vernosti in nazadnje prišli do peklenjske hudobne trditve, da je pravzaprav klerikalec in jezuit kriv tega, kar se je zgodilo.

Prišle so na dan naše zahteve od srbske vlade. Kakor en mož, so velesrbski nesramneži trdili, da so te zahteve pretrde in prehude in da zadevajo ob srbsko samostojnost. Tak ni prijatelj države, kdor v vsaki reči samo to tuhta, kaj je sovražniku prav, za lastno državo se pa meni toliko, kakor za lanski sneg. In vendar ni treba prav nobene vneme in gorečnosti za Avstrijo, nego samo nekaj pameti in poštenja, da se vidi, da so bile avstrijske zahteve ne samo upravičene, marveč naravnost sveta dolžnost. Dveh vrst so: V prvo vrsto spadajo tiste, ki se v njih od srbske vlade zahteva, naj doma zatire velesrbsko agitacijo in naj skrbi, da se ne bo podpirala v naši državi. To je že srbska vlada l. 1909. slovesno obljubila, pa ni držala. Ali je torej kaj prehudega, če se zahteva od naše države, naj Srbi drže, kar so obljubili? Če naša država zahteva, naj se v srbskih šolah ne širi sovraštvo proti nji, naj se ne trpe društva, ki vodijo velesrbsko agitacijo doma in jo plačujejo pri nas, ali je to kaj novega? Ali ni to samo zahteva, naj Srb drži, kar je obljubil?

V drugo vrsto pa spadajo zahteve, naj se kaznujejo vsi, kateri so krivi umora našega prestolonaslednika. Če še v naši državi napade kak cigan, nastopi oblast in zasleduje napadalce ter jih kaznuje. Ali naj bo naš prestolonaslednik kakor divja žival, ki jo sme vsak pokončati? Ne, čut pravičnosti je v našem ljudstvu preglo-

boko vkoreninjen, da ne bi spoznalo, da je v tem naša vlada nastopila mnogo premilo in prepočas. Tisti trenutek, ko se je izkazalo, kje se je izkuhal umor, naj bi bila država stopila pred Srbe ne samo z zahtevo, marveč z orožjem. Tega ni storila, ker je bila miroljubnost in prizanesljivost našega vladarja takorekoč brezmejna. Ko bi imela srbska vlada količkaj poštenja, bi bila morala sama od sebe začeti preiskavo proti morilčevim zaveznikom v svoji državi. Nič se ni gnila, pač pa je pustila, da se je po umoru na najnesramnejši način blatila naša država in njena vladarska družina. In zdaj po več nego treh tednih od umora, ko je do pičice izkazano, kako so Srbi izkovali strašni umor, naj bi bila zahteva, naj Srbi kaznujejo tiste lumpe, kateri so sokrivi umora, pretrda.

Naša država zahteva, da mora imeti pravico v obeh rečeh svoje zaupnike poslati na Srbsko, ki bodo gledali, ali se res uničuje velesrbska agitacija, in ali se res skrbi, da se kaznujejo morilčevi voditelji in učitelji. Ali je tudi to prehudo? Izdajalska svojat bi rada zakrila, da Srb slovesno dane obljube ni prav nič držal. Kdo naj mu torej verjame, če bi zdaj iznova obljubil? Laž je pač Srbu tako domača, kakor njegovim zaveznikom. Srbska vlada je izgubila vsako pravico, da bi se ji moglo verjeti. Zato je bila pač dolžnost naše države poskrbeti, da zdaj od Srbov in njihovih pomočnikov ne bo samo hinavskih besedi, marveč da bodo res dejanja. In za to skrbi naša armada. Bog jo živi!

Vojska.

Potegnjeni meč je dvignjen in namerjen sovražniku naše ljube domovine Avstrije. Miroljubnost in prizanes-

ljivost našega vladarja nista našli odmeva pri zakletih sovražnikih našega cesarstva. Zato naj govori puška in meč. Kupa prizanesljivosti je prekipela. Če se je sovražnik zanašal na morebitno nezadovoljnost med avstrijskimi narodi, se je kruto zmotil. Že prvi dnevi od nedelje dne 26. julija dalje so pokazali, da so vsi narodi avstro-ogrsko monarhije edini v ljubezni do cesarja in domovine in pripravljeni braniti čast monarhije do zadnje kaplje krvi. V tej misli, navdani velike ljubezni do cesarja Franca Jožefa, pozabljajo avstro-ogrski narodi na medsebojne spore in se čutijo samo kot ude velike družine Avstro-Ogrske, katera najvišji gospod je nad vse spoštovani in ljubljeni cesar Franc Jožef I., ki je izdal dne 28. julija

vojno napoved

kraljevi Srbiji.

Vojna napoved se glasi dobesedno sledeče: **Ker ni kraljevska srbska vlada na noto, ki jo je dne 23. julija c. kr. avstro-ogrski poslanik izročil, povoljno odgovorila, se čuti c. kr. vlada primorano, sama skrbeti za brambo svojih pravic in interesov in apelirati na moč orožja.**

C. kr. vlada se smatra torej od tega trenutka dalje s Srbijo v vojnem stanju. Grof Berchtold, c. kr. minister za avstrijske zunanje zadeve.

Obenem je zunanje ministrstvo naznanilo napoved vojne vsem poslaništvom in zastopnikom vlad.

Cesar avstrijskim narodom.

Dne 29. julija je izdal cesar lastno-ročno pismo in vojni oklic na avstrijske narode, ki je bil povsod objavljen.

V oklicu se poudarja, da je Njegovo Veličanstvo hotelo v letih, ki mu jih Božja previdnost še prisodi delovati v namene miru in varnosti vsega ljudstva pred žrtvami in bremenii vojske. V varstvo monarhije, v varstvo njene časti iz mednarodnega stališča in državne posesti je primoran prijeti za meč.

Oklic nadalje poudarja nehvaležnost srbske države, katero je naša monarhija do zadnjega v vsakem oziru podpirala. Naglaša svojo miroljubnost ob aneksiji Bosne in Hercegovine in neutralnost Avstro-Ogrske ob vojni s Turčijo. Zločinsko gibanje na jugu države, ki s celo vrsto atentatov stremi za tem, da uniči naš državni red, mora biti udušeno, če hoče ohraniti država svojo čast in ugled neomadeževan in mir v notranjosti države. Vladar zaključuje, da zaupa hrabri in proslavljeni armadi, in prosi Vsemogočnega za zmago orožja naše armade.

S tem je padla zadnja beseda. Začeli so se za Avstro-Ogrsko novi zgodovinski dogodki. Avstrija je govorila kakor ni pričakoval njen sovražnik, kakor morda tudi ni pričakovala Evropa.

Mesec dni potem ko je padel pod zločinskimi srbskimi zarotniki avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand, je napovedal cesar vojno Srbiji. Nedolžno prelita kri je vpila po maščevanju. Cel mesec je imela Srbija čas premisliti in obžalovati. Ne! Ni se ganila. Zato se je ganila na čudovit način čez mesec dni cela monarhija, da se maščuje in poplaja z mečmi lopovstvo Srbiji, ki je uživala leta in leta od monarhije same dobrote in prizanesljivosti. Odslej bo drugače!

Srbija, kaj si storila! Si junaka umorila — Avstrije ne boš!

Slovensko ljudstvo za cesarja in Avstrijo.

Kranjski deželni glavar dr. Ivan Šusteršič je odposlal cesarju sledečo udanostno izjavo:

Njegovemu cesarskemu in kraljevskemu apostolskemu Veličanstvu Franc Jožef I.

Dunaj.

V resni uri, ko je Vaše Veličanstvo primorano vsled cinično zločinskega rovarstva brezvesnega sosedu, zgrabilo za meč, polaga kranjska dežela svojo staro, v vseh viharjih časa preizkušeno zvestobo pred Najvišji prestol. Nepopisna navdušenost za vojsko, ki je prevzela vse sloje v deželi, je najboljši porok, da bodo sinovi dežele na bojišču junaštvu očetov čast delali in da bodo zopet nepretrgljivost vezi, ki vežejo kranjsko deželo z Vašim Veličanstvom in z najvišjo dinastijo, s svojo krvjo zapечатili. Kranjska sledi s smrtnim pogumom, odločena za vse žrtve, svojemu ljubljenemu, časti vrednemu vladarju. Bog ohrani, blagoslovi in čuvaj Vaše Veličanstvo in skupno avstrijsko domovino. Šusteršič s. r., dež. glavar.

Cesarjev odgovor.

G. deželnemu glavarju dr. Šusteršiču v Ljubljani.

Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo se zahvaljuje najprisrčnejše za navdušeno izjavo dežele Kranjske, izražene ob priliki sedanjih resnih časov in je blagovolilo zagotovitev neomejene požrtvovalnosti vsega ljudstva vzeti na znanje z najživahnejšim zadovoljstvom. — Po Najvišjem naročilu: Pl. Schiessl.

Ne samo pri nas na Kranjskem, temveč vsepovsodi, kjer prebivajo Slovenci, vlada navdušenje za cesarja in Avstrijo. Naši domovi so se sicer izpraznili. Moški so odšli. Odnegli pa so seboj v bojni grom ljubezen slovenskih src. Ta ljubezen pozna za Bogom, kot prvo in glavno, ljubezen do širne naše domovine Avstrije in njenega vladarja. Ta ljubezen ni spala, kakor so nam često skušali očitati narodni naši nasprotniki. Prišla je prava ura in čustva ljubezni so buknila na dan s silo, da smo se čudili, s silo, katero more poznati samo tisti, ki do dobra pozna dušo vlemenitega našega ljudstva.

Tekle so solze ob slovesu, toda posušili jih je ogenj ljubezni. Težka je bila pot z domov ob času, ko je čakalo polje pridnih rok, ki so sejale, ne misleč, da bodo spravljal, ko bodo držale te roke za meč, da branijo to lepo našo zemljo. Pa so vstale žene in dekleta in one sedaj spravljaajo in obdelujejo zemljo, ker ni mož in fantov. Videti je treba to junaštvo, ki ga kažejo v teh težkih dneh Slovenke! Pridne roke se gibljejo neumorno naprej pri delu, ki je sedaj podvojeno. Misli pa spremljajo slovenske junake v boj in večer za večerom se od hiše do hiše glasi molitev, goreča in proseča do neba: da bi se vrnili kot zmagovalci! Vse moli: žene in dekleta, otroci in stari. Po lepih licih ne tečejo več solze, pač pa so ti dnovi začrtali v ta lica izrazite junaške črte. Da bi videli sedaj to ljudstvo vi vsi, ki ste ga kedaj zaničevali! Če je v vas kaj srea, gotovo bi obžalovali krivico!

Na zunaj je sedaj po deželi mirno. Vse dela, kar kdo more, da se nadejamo moči, ki so z doma. Vsak dan se pričakuje novic. »Ali se že bijejo, ali se že bijejo?«, gre vsako jutro od ust do ust. »So se že udarili« — in obrazi so zažareli notranjega razburjenja. »Bog daj srečo! Bog daj srečo! Da bi jih, te naše »brate«!

Prav iz srca vsega slovenskega ljudstva je pisala te dni »Straža«, glasilo S. L. S. na Štajerskem, sledeče:

»Avstrija in njen cesar ne nastopata proti Srbiji, ker so Slovani, ampak, ker so naši sovražniki. Ne gre torej za boj proti Slovanom, ampak za boj proti sovražnikom. Naj bo kdor bodi, Slovan ali Nemec, ako je naš sovražnik, potem je naša dolžnost, da sledimo klicu svojega cesarja. In mi Slovenci sedaj ne vprašamo, kakega rodu je naš nasprotnik, ampak mi izpolnjujemo brez ozira na vse okoliščine ono dolžnost, ki nam jo nalaga naša velika domovina Avstrija.«

To čuti te dni vsako srce v našem ljudstvu.

V Ljubljani.

V torek, dne 28. julija zvečer je pokazala Ljubljana in v njo došli rezervisti svojo udanost in navdušenje do cesarja in domovine na način, ki se skoraj ne da popisati. Vsa Ljubljana je bila odeta v cesarske in slovenske zastave, po mestu se je pričel pomikati okoli osme ure zvečer vojaški mirozov godbe 27. pešpolka in domobranske godbe. Sprevod se je pomikal po sijajno razsvetljenih ulicah, polnih množice prekipevajočih čustev. Tudi Grad je bil bajno razsvetljen. V dolgih strujenih vrstah so spremljali sprevod vojaki in častniki, od občinstva z ulic in iz oken navdušeno pozdravljani. Z mnogih oken so metale gospodične nanje cvetke. Množica, broječa gotovo do 40.000 ljudi, je prepevala cesarsko pesem, narodne pesmi, in po vseh ulicah so širili veličastni glasovi: Živela Avstrija! Živel cesar! Živela naša junaška armada! Med množico so prinesli

civilisti črno-rumeno zastavo, katero so vso pot nosili v sprevedu.

Množica se je najprej ustavila pred deželnim predsedstvom, kjer je podpredsednik državne zbornice, nadporočnik Josip vitez Pogačnik govoril v imenu vpoklicanih rezervistov.

Deželni predsednik ekselencja baron Schwarz je odgovoril in se v lepih besedah zahvalil za domoljubno manifestacijo. Obljubil je, da bo o tem poročal cesarju.

Nato se je izprevod pomikal v Zvezdo, kjer je pred Radeckijevim spomenikom nagovoril vojaštvo divizionar podmaršal Kraliček.

Od tu se je pomaknil spreved pred deželni dvorec, ki je bil čarobno razsvetljen. Iz zbrane ogromne množice je govoril dr. Marko Natlačen. Govorniku je ljudstvo burno pritrjevalo.

V imenu vojvodine Kranjske nagovori množico deželni odbornik dr. Evgen Lampe, burno pozdravljen, ki izjavi: Pozdravljeni, bojniki za domovino! Avstrija je vstala na poziv svojega modrega vladarja in koraka na vojsko, na pravični, usiljeni nam boj, katerega zadnji cilj je blagodejni mir in potrebna varnost naše domovine.

S ponosom vas pozdravljam v imenu vojvodine Kranjske, ki je že skozi mnogo stoletij združena s habsburško vladarsko hišo. Mi nismo bili z orožjem podjarmljeni. Svobodno se je pridružila naša Kranjska avstrijskim deželam pod slavnim žezlom Habsburžanov, dobro vedoč, da edino le v tej močni državi najde bran proti zunanjim sovražnikom. Vesele in tužne dni je Kranjska dežela delila s prejasno habsburško hišo. Pa naša Kranjska je bila tudi vsikdar močan ščit skupne domovine naše. Močna pest kranjskih fantov je na neštevilnih bojiščih branila čast in slavo naše ljubljene Avstrije. Dragi rojaki! Na vojsko greste. Naše molitve in želje vas spremljajo. Kakor vsikdar, boste tudi sedaj pokazali, da staro kranjsko junaštvo še živi. Molili bomo, da se vrnete, venčani z zmago!

Zivio naš cesar Franc Jožef I. — Zivela Avstrija! — Zivela naša junaška nepremagljiva armada!

Govor deželnega odbornika dr. Evgen Lampeta je izzval navdušenost, ki se popisati ne da, ki se mora doživeti. Po dr. Lampetovemu govoru zasvira godba cesarsko pesem. Množica se odkrije in poje cesarsko pesem. Po cesarski pesmi zasvira godba »Mi smo vojaki korenjaki«, kar zopet vzbudi velikansko navdušenje. Z oken pozdravljajo z robci.

Spreved je odšel proti mestnemu magistratu, kjer je čakal na balkonu župan z mnogimi občinskimi svetovalci. Župan je v navdušenih besedah nagovoril množico. Godba je zaigrala cesarsko pesem in častniki so križali sablje.

Nepopisno lep in pretresljiv je bil dogodek na Vodnikovem trgu. Iz stol-

nice je vstopila v spreved vsa ljubljanska duhovščina s prižganimi svečami, stolni kapitelj in mil. ljubljanski prošt z Najsvetejšim. Pred njimi so nosili dve cerkveni banderi. Na Vodnikovem trgu je stolni dekan gosp. Kolar imel kratek nagovor v slovenskem in nemškem jeziku in slavil zvestobo slovenskih in avstrijskih vojakov do države in cerkve in prosil z neba, naj rosi blagoslov na naše junake. Godba je zaigrala k molitvi in častitljivi gospod prošt je blagoslovil z Najsvetejšim vojake, častnike in velikansko množico, ki je molče in s svečanimi čutstvi spremljala ta veličastni prizor.

Božji blagoslov, spremljaj Vas, slovenski vojaki!

Cesarjeva zahvala.

Gosp. deželni predsednik na Kranjskem je sprejel sledeči brzojav: Deželni predsednik eksc. baron Schwarz Ljubljana. Kopališče 181, 29. jul. 1914. Njega c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je blagoizvolilo naznanilo o navdušenih manifestacijah v Ljubljani z največjo zadovoljnostjo v Najvišje znanje vzeti ter se zahvaljuje najmilostljiveje za ta izraz udanosti, ki je govoril dokaz, da stoji prebivalstvo Kranjske v dobrih in slabih časih v neomajljivi zvestobi na strani cesarja in domovine. Vsled najvišjega ukaza baron Schiessl.

Po deželi.

Od vseh strani nam prihajajo poročila, kako je ljudstvo sprejelo vest o vojski. Žal, da vseh teh poročil ne moremo priobčiti, ker nam primanjkuje prostora. Vsa se strinjajo v tem, da je slovensko ljudstvo edino v ljubezni do cesarja in monarhije. Edino pa tudi v sovraštvu do onega, ki je nameraval s podlimi sredstvi raztrgati vez te ljubezni in povzročil vojno. Zato so šli naši možje pogumno in neustrašeno v boj. Žalost težkega slovesa naj uduši up na zmagoslavno vrnitev naših vojakov.

Ne da se pa tajiti, da je vojska na široko odprla vrata naših domov po deželi žalosti ob slovesu in skrbi, kaj bo s polji in družinami zapuščenih. Zato so tekle solze in se krčile pesti v jezi proti sovražniku.

Treba je skrbeti, da se ohrani mirno kri in da ne prevladata skrb in obup. Kdor le more, naj pomaga z delom, svetom in denarjem. Sosed naj pomaga sosedu, žena ženi, vas vasi. Pred vsem je pa treba, da se ljudstvo pouči o pravicah in dolžnostih, ki jih ima v vojnem stanju. Nekaj tozadevnih navodil podajemo v današnji številki pod naslovom »V pouk ljudstvu« in jih bomo tudi v prihodnje, ako bo treba.

Ne obupati! Hudo se nam je godilo, hudo se nam bo morda še, toda streči nas ne sme to. Bili smo mehko železo, po katerem se je tolklo, da je postalo jeklo. Jekleno naj bo naše zaupa-

nje v Boga, jeklena naša ljubezen do domovine in cesarja in premagali bomo vse težave!

Po Avstro - Ogrski.

Iz vseh mest in krajev avstro-ogrske monarhije prihajajo poročila o navdušenju, ki preveva vse narode. Na Dunaju, v Budimpešti, v Pragi, Trstu, na Reki, v Gradcu, v Zagrebu, Mariboru itd. se ponavljajo dan na dan manifestacije, kakršna je bila v Ljubljani. Ljudstvo vespovod tekmuje v navdušenju in pomoči. Prihajajo poročila o velikih vsotah, ki so jih že darovali posamezniki za društvo »Rdeči križ« in za družine rezervistov. Žene in dekleta se priglašajo v obilnem številu v sanitetno službo »Rdečega križa«, katere vrhovni nadzornik je nadvojvoda Salvator. Preproste žene prihajajo v vprašanji, kako in kje bi mogle pomagati. Oglašajo se fantje prostovoljci in plemenitaši stopajo kot prostovoljci v vojaško službo.

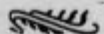
Nerazrušljiva vez avstrijskih narodov s cesarjem.

Njegovo Veličanstvo je nasproti veleposlaniku Gieslu izrazilo svojo zadovoljnost in veselje nad navdušenostjo vseh avstro - ogrskih narodov o priliki sedanjega spora.

Junaški naš cesar.

Viteški naš cesar hoče na bojišče, le težko so ga pregovorili, da ni odpotoval. V dvornih krogih se govori, da je cesar izjavil nujno željo, takoj, ko so sklenili odločilne odredbe, da hoče na bojišče. Njegova želja je le sponovni nastopi ga zadržala od koraka, a nato je cesar izjavil, da hoče iti vsaj v Budimpešto, da bo bližje bojišču. Začasno se nastani cesar na Dunaju, a izključeno ni, da odpotuje pozneje v Budimpešto. — Dne 26. pr. m. se je med obedom v Išču cesar zelo živahno razgovarjal. Naenkrat reče cesar, da hoče iŝi zapustiti. Osební cesarjev zdravnik dr. Herzl nato vpraša: »Veličanstvo želi odpotovati v Schönbrunn?« — »Ne,« odgovori cesar, »nočem iti v Schönbrunn, marveč v glavni vojaški stan.« Na Dunaju je vzbudila ta vest velikansko navdušenje. — Cesar je v četrtek, dne 29. pr. m. prekinil svoje letovišče in se odpeljal na Dunaj. Istočasno je zapustil iŝi tudi prestolonaslednik nadvojvoda Karl Franc Jožef. Povsod ga je ljudstvo navdušeno pozdravljalo. Na kolodvoru v Lincu je pozdravil cesarja častniški zbor. Cesar se je od častnikov prísrečno poslovil in dejal: »Zelo me veseli videti tu gospode in v tej resni uri rečem, da zidam na duh, na hrabrost in vztrajnost armade«. Na Dunaju je bil sprejem nad vse veličasten. Ne pomni Dunaj mnogo takih dni.

Občna mobilizacija.

V petek, 31. pr. m., zvečer se je raznesla novica, da je cesar odredil občno mobilizacijo, kar se je razglasilo po mestih in deželi z lepaki, ki so naznanili, da je treba odriniti v službovanje vsem, črni vojski zavezanim osebam, do 42. leta starosti in pa vsem mladeničem, ki so bili v tem letu potrjeni. Dalje so morali odriniti tudi vsi načelomestni rezervisti.

In zopet so se praznili domovi po mestih, trgih in deželi. V nedeljo in ponedeljek so bili vlaki polni vpoklicancev. Zopet se je glasila navdušena pesem iz slovenskih grl, pa tudi mnogo solz je bilo prelilih za odhajajočimi.

Prelepe, jasne poletne noči so bile te večere. In prišla nam je na misel lepa Gregorčičeva pesem:

Na nebu zvezde sevajo,
na vasi fantje pevajo.
Pojo glasno, pojo lepo,
pri srcu pa jim je hudo.
Od doma se poslavljajo,
na vojsko se pripravljajo.

Te dni so po oknih hiš naših vasi bujno cveteli rdeči nageljni, po gredičah vrtov je opajah duh rožmarina. Nageljni so potržani, rožmarinove gredičice redke... Nagelj rdeč in rožmarin duhteč sta kinčala te dni naše fante-vojake-junake. In zopet smo se spomnili na tisto lepo pesem, ki jo naši fantje tako radi prepevajo:

Tam na vrtni gredi
raste rožmarin.
Pridi ob slovesi,
dam ti ga v spomin.

Deni na srce ga,
čuvaj ga skrbno.
Morda kdaj ob njem ti
rosno bo oko.

Ljubljana je bila te dni polna slovenskih vojakov. Ne samo močne postave, ampak tudi lepe, izrazito junaške obraze smo opazovali. Ob toliki množici, pa nič izgredov! Tu pa tam vesela, junaška pesem, drugače pa vse mirno in dostojno. Tudi ljubljanske cerkve so bile mnogoštevilno od vojakov obiskane. Videli smo fante, ki se niso sramovali pripeti svetinje Marijine na mesto na uniformi, kjer se bo morda pozneje podala svetinja hrabrosti, darovana vojaku od cesarja.

Nekaj čudovitega pa je bilo opazovati ves ta strašni stroj, ki goni sedaj našo domovino in se imenuje: vojska. Mobilizacija v redu in brez znatnih nesreč v par dneh izvršena. Vse drugo je obstalo, delo v tovarnah, delo doma se je omejilo, samo kolo velikanskega stroja — vojska — se suče dan in noč, hitro in redno.

N. pr. V soboto je bila razglašena pozno zvečer mobilizacija v Nemčiji. V ponedeljek popoldne so že bili v Ljubljani nabiti po ulicah lepaki nem-

škega konzula, potom katerih kliče v Avstriji se nahajajoče Nemce, ki so podvrženi vojaški službi, pod orožje.

Je res čudovit ustroj vojske!

Svetovna vojska.

Samo malo še manjka in izbruhne lahko nad Evropo ogenj, kakršnega še ni videl svet. Pretekli teden so bile vse oči oprte na Rusijo. Vedelo se je, da je od nje odvisen svetovni mir in tudi, če ostane mirna, pospešena naša vojska s Srbi. »Kaj stori Rusija?« to je bilo vprašanje v ustih politika, obrtnika, kmeta in sploh vsakega, ne samo pri nas, temveč po vsem svetu.

In Rusija je storila zločin, ki ni manjši, temveč večji od zločina v Sarajevu. Vstala je in mobilizirala, da s tem štiti in brani srbsko svojat. Ali se je zavedala, da je s tem podtaknila iskro, ki povzroči lahko evropski ogenj? Da bi se tega ne zavedali, tako slepi menda niso. Gotovo pa je, da je hinavščina igrala tudi pri tej odločitvi veliko vlogo. Časopisi poročajo sledeče: Dne 29. julija je prejel nemški cesar Viljem od ruskega cesarja pismo, v katerem je izražena iskrena in nujna prošnja, naj cesar Viljem carju v tem resnem trenutku pomaga in vse mogoče stori, da se nesreča evropske vojne odvrne; zadržuje naj svojega zaveznika (Avstrijo), da ne bo šel predaleč. Še istega dne je cesar Viljem odgovoril, da rad prevzame nalogo posredovalca ter je tudi takoj začel delati z Dunajem. Ko je bilo posredovanje v teku, je došlo iz Rusije poročilo, da ista mobilizira proti Avstro - Ogrski. Cesar Viljem je carja takoj brzoglavno opozoril, da rusko mobiliziranje proti Avstro - Ogrski ogrožava njegovo posredovanje, ako ga celo ne onemogočuje. Kljub temu se je na Dunaju začelo delo za posredovanje nadaljevalo. Angleška je med tem stavila posredovalni predlog. Še preden je padla odločitev o angleškem posredovalnem predlogu, je dospelo uradno naznanilo o mobilizaciji ruske armade in mornarice. Cesar Viljem je poslal carju zadnji telegram, v katerem je naglasil, da je šel v svojih prizadevanjih za ohranitev svetovnega miru do skrajne meje mogočega in ne nosi on odgovornosti za svet ogrožujoče gorje. Evropski mir je še mogoče vzdržati, ako Rusija neha ogrožavati Nemčijo in Avstro - Ogrsko. Sedanje svetovne nevarnosti ni povzročila Nemčija, nasprotno je ona z dejanjem dokazala svojo voljo za ohranitev evropskega miru.

Drugo poročilo se glasi: Ruski car je Viljema izrecno brzoglavno prosil, da naj prevzame posredovanje. Cesar Viljem je ustregel tej želji in je nadaljeval posredovanje še, ko se je že poročalo o delni mobilizaciji. Po zaslugi angleškega državnika sira Edvarda Greya se je našla še zadnja noč nova oblika, kateri so zaupali, da dosežejo

uspeh. V teh okolištinah se mora smatrati popolna mobilizacija Rusije za izzivanje v najostrejši obliki. Zaupanje cesarja Viljema so z ruske strani naj-sramotnejše varali: Vsa sila odgovornosti za to postopanje, ki bje v obraz vsaki dostojnosti, zadene rusko krono. Cesar Viljem je dozdej dokazal, da je knez miru.

Svet bo iz te predzgodovine poizvedel, kdo je zvest in zanesljiv in koga zadene odgovornost za strašno nesrečo, ki grozi celi Evropi. Odgovornost pade na one, ki srbske morilce branijo pred pravično kaznijo.

Nečuvno postopanje Rusije.

Ruski zunanji minister, ruski vojni minister in načelnik ruskega generalnega štaba so s častno besedo nepozvani in nenaprošeni zagotovili avstro-ogrskemu poslaniku v Peterburgu, da Rusija ne namerava nobenih sovražnih dejanj, skoro istočasno so pa mobilizirali 16 armadnih zborov na avstrijski severozahodni meji. Ta po evropskem naziranju nepojmljiv dogodek se pridružuje žalostni izkušnji, ki jo je moral doživeti nemški cesar Viljem, ki je trikrat pri carju brzoglavno posredoval, da bi ohranil mir, pa je postavljen pred strašno podobo svetovne vojske. Nečuvna ruska izzivanja so dobila znani odgovor v mobilizaciji vse nemške armade. Kocka je padla — prikazala se je strašna podoba svetovne vojske.

Nemčija odgovorila.

Na rusko hinavščino in zahrbtnost je odgovorila Nemčija v soboto, dne 1. t. m., s tem, da je izdal cesar Viljem povelje za mobilizacijo skupnih nemških vojnih sil. Nemški državni zbor je sklican na dan 4. t. m.

Francija.

V soboto je odredila Francija mobilizacijo vseh svojih vojnih sil in je vlada tudi proglasila moratorij (to je odločilni plačilni rok za plačila).

Angleška

si je mnogo prizadevala, da se prepreči svetovna vojska. Kakor sedaj kaže, se bo pa tudi ona morala sprijazniti z mislijo o svetovni vojski. Poročil, da bi mobilizirala, še ni, pač pa ima še od zadnje poskusne mobilizacije pripravljeno mornarico.

Italija.

Iz Italije prihajajo poročila, da ostane za enkrat mirna, ker po sedanjih dogodkih in po zvezini pogodbi še ni položaj tak, da bi morala pomagati zaveznicima Avstro - Ogrski in Nemčiji.

Druge države.

Švedska vlada je sklenila, da ostane ob vojski med Avstro - Ogrsko in Srbijo brezpogojno mirna. Kaj bo storila sedaj, ko stojimo pred svetovno vojno se še ne ve.

Danska vlada je sklenila isto.

Švica. Švicarski zvezni svet je sklenil, da se odredi takoj splošna mobilizacija švicarske zvezne armade. Švi-

carški zvezni svet je sklican za v ponedeljek dne 14. t. m. v izredno zasedanje.

Nizozemska. Nizozemska kraljica Viljemina je v soboto dne 1. t. m. odredila **splošno mobilizacijo**. Vpoklicali so tudi zbornico.

Španska. Vlada je izjavila, da ostane Španska **mirna**.

Belgija je odredila **splošno mobilizacijo**.

Balkan.

Črnagora. Kralj Nikola je **mobiliziral** celo vojsko.

Turčija je le delno mobilizirala, kaže pa, da je vse pripravljeno.

Bolgarija. Bolgarska vlada je naročila svojim zastopnikom v inozemstvu, da naj ponove izjavo, ki jo je podal že ministrski predsednik načelnikom diplomatskih poslanikov v Sofiji, da ostane Bolgarija v vojski med Avstro - Ogrsko in Srbijo najstrožje nevtralna. — Kaj pa bo z ozirom na grožnjo svetovno vojsko storila, se še ne ve.

Rumunska. Iz Rumunije prihaja važna izjava, da je namreč nemški cesar Viljem brzojavno vprašal kralja Karola, kako se misli zadržati v predstoječem sporu. Kralj Karel je odgovoril, da bo ostal zvest določbam vojaškega dogovora z Avstro - Ogrsko na strani Nemčije in Avstro - Ogrske.

Nemčija napovedala Rusiji vojsko.

Nemški poslanik v Peterburgu je v soboto, dne 1. t. m. v imenu nemške vlade zvečer ob pol osmi uri izročil zunanjemu ministru Rusije Sazonovu napoved vojske.

Ruski poslanik Souberjev v Berlinu je dobil od nemške vlade potne liste, da odpotuje domov.

Kako se je nemško - ruska vojska pričela. — Prvi rusko - nemški spopadi.

Ko je Nemčija zvedela, da je Rusija odredila splošno mobilizacijo, je nemška vlada naročila svojemu poslaniku v Peterburgu, naj od ruske vlade zahteva, naj mobilizacijo proti Avstriji in Nemčiji takoj ustavi in to tekom dvanajst ur Nemčiji naznani. To naročilo je bilo izvršeno v noči od 31. julija na 1. avgusta, to je v noči od petka na soboto blizu polnoči. Ruska vlada ni na to zahtevo nemške vlade sploh ničesar odgovorila, dasi bi lahko, ker je bila telefonska zveza še odprta.

V isti noči pa je došla med 1. in 4. uro zjutraj na nemški generalni štab v Berlinu sledeča vest: Danes ponoči so ruske patrulje streljale na nemške patrulje na nemški zemlji. Napad je bil odbit, na nemški strani sta bila dva moža lahko ranjena. Izguba Rusov ni znana. Rusija je torej napadla nemško državno ozemlje in otvorila vojska. To se je zgodilo zjutraj, popoldne je nemška vlada napovedala vojsko v odgovor na ta napad.

(O prvih spopadih med Nemci in Rusi prinašamo poročila pod člankom »O dogodkih na bojiščih«.)

O dogodkih na bojiščih.

Pod tem naslovom bomo poročali o najvažnejših dogodkih na bojiščih. Čitatelji naj blagovolijo vpoštovati, da smejo listi prinašati iz bojišč samo taka in toliko poročil, kolikor jih dopusti oblast.

Avstrija — Srbija.

Četrtek, dne 30. julija 1914.

Prva zmagà. V sredo, dne 29. julija, zjutraj ob 1. uri 30 minut je došlo do spopada med našimi in srbskimi četami ob Donavi v bližini Belgrada. Naša artiljerija, podpirana od infanterije, v zvezi z donavskimi monitorji (monitorji so vojni čolni, namenjeni za obstreljevanje) je obstreljevala sovražne postojanke, ki so jih po kratkem boju sovražniki zapustili.

Naši pijonirji in obmejna finančna straža so včeraj opazili dva srbska čolna z razstreljivom in minami. Vnel se je boj in so naši po kratkem a hudem boju premagali po številu močnejše moštvo ladje. Oba čolna z nevarno vsebino so naši vjeli in odpeljali.

Sovražnosti so se pričele na celi črti. Naši topničarji bombardirajo Belgrad.

Most med Belgradom in Zemunom, o katerem se je poročalo, da so ga Srbi razstrelili, se je zrušil v vodo samo do prvega stebra. Razstrelba se Srbom ni povsem posrečila. Most je sicer za vlake nesposoben, pač pa more čezenj pehota. Belgrad (srbski) in Zemun (ogrski) veže ta most čez Savo. Državna meja gre nekako po sredi Save. Most je priglašen za nevtralen, t. j. nedotakljiv. Ker so ga Srbi skušali razstreliti, so s tem kršili mednarodno pravo. So torej zopet prelomili dano besedo, kakor je pri njih že navada.

Petek, dne 31. julija 1914.

V sredo, dne 29. julija ste začeli dve naši vojni ladji močno streljati na Belgrad. Okolu polnoči so po daljšem odmoru zopet pričeli na belgrajski strani streljati iz strojnih pušk. Naše vojne ladje na Donavi so nato obstreljevale Belgrad. Ob 1. uri ponoči je naša kroglja zadela v Belgradu neko zalogo smodnika, ki je zletela v zrak. Zjutraj, ko se je pričelo daniti, so zopet Srbi poizkušali razstreljevati most čez Savo, a niso mogli podreti stebra, ki se je nagnil. Ker se je iz srbske carinske hiše streljalo na naše vojake, so naše topove namerili na to hišo, ki je bila kmalu porušena. Videlo se je, da nekaj hiš v Belgradu gori. Mi smo vjeli 16 Srbov, ki so poizkušali most razstreliti.

Naš prvi mrtvec je bil vojak, ki je stal na straži pri zgradbi finančne straže na malem otoku v savskem zalivu pri Belgradu. Njegovo truplo so prepeljali v Zemun.

Boji ob Drini. Varstvena črta naših čet ob Drini se je med malim bojem pomaknila naprej do glavne struge Drine. Mi smo imeli enega mrtvega, Srbi pa deset.

Srbske čete so poizkusile Bjelino vznemirjati. Poizkus se je izjalovil. (Bjelina je velika rodovitna ravnina v Bosni, kjer je bilo pričakovati srbskih voadov.)

Uspeh naših obmejnih lovcev. V četrtek se je četi naših izbornih obmejnih lovcev posrečilo napad na mnogo močnejšega sovražnika pri Knotjevacu brez lastnih izgub odbiti in sovražnika vreči nazaj. Srbi so izgubili 1 častnika in 22 mož.

Sobota, dne 1. avgusta 1914.

Srbi priznavajo poraze. Srbski korespondenčni urad priznava uspehe avstrijskih čet ob Donavi.

Junaštvo dveh avstrijskih vojakov. Mejna lovca Jožef Hlusek in Ivan Sin iz Šumberka sta včeraj preplavala med sovražnikovim ognjem srednjo Drino, ki je zelo narasla in sta razdrla srbsko telefonsko žico, junaško dejanje, ki zasluži, da se zabeleži v povestnici naše armade.

Nedelja, dne 2. avgusta 1914.

Neki nemški list na Dunaju priobčuje brzojavko, da so avstrijske čete odbile napad na Plečo in potem čez Drino udrle v Srbijo. Drugih poročil z bojišča ni.

Nemčija — Rusija.

Ponedeljek, 3. avgusta 1914.

Spopadi ob rusko-nemški meji. Nemško patruljo pri Prostku je v soboto, dne 1. avgusta, 300 metrov od ruske meje na nemško stran obstreljevala ruska patrulja. Nemška patrulja je odgovorila s strelji. Ranjen ni bil nihče. (S tem so se sovražnosti med Nemci in Rusi pričele.)

V nedeljo, dne 2. avgusta, so prišla poročila, da so se sedaj vršili na meji le manjši boji med konjeništvom. Johanisburg, ki je zaseden od dragoncev, napadajo. Izgube znašajo na ruski strani okoli 20 mož. Na nemški strani je le nekaj vojakov ranjenih.

V noči med soboto in nedeljo je napadla ruska patrulja most čez Varto pri Ajhenridu ob progi Jaročin—Vrešen. Napad se je odbil. Na nemški strani sta bila dva moža ranjena. Izgube Rusov niso znane. Ruski napad na kolodvor Miloslav se je preprečil.

Močan ruski oddelek s topovi je pri Švidernu, južnozahodno od Biale prekoračil mejo. Dva kazaska švadrona jezdiča proti Johanisburgu.

Rusi so na več krajih prekoračili mejo.

Ruski zrakoplovi nad Nemčijo. Ustreljena izdajalca. Ponoči med soboto in nedeljo so opazili sovražni zrakoplov v smeri od Kerpriha proti Andernahu. V isti noči je poizkusil neki gostilničar iz Kohena s svojim sinom razstreliti tunel. Poizkus se je izjalovil. Oba so ustrelili. Opazili so sovražni letalni stroj v smeri proti Kolinu. Nek drugi letalni stroj so razstrelili.

Rusi streljali na nemške delavce. Rusi so streljali pri Hovu na nemške delavce, ki so se umaknili.

Rusko vojno luko Libav obstreljujejo Nemci. Libav je precejšnja pomorska ruska voina trdnjava v Vzhodnem morju.

Političen pregled

Delo vseh evropskih držav se je sukal pretekli teden krog vprašanja o svetovni vojski. Vprašanje se bliža končni rešitvi, ki pa zamore postati za Evropo strašna, ako se zadnji trenotek kaj ne izpremeni.

Prestolonaslednik in prestolonaslednica obiskala Budimpešto. Njegova c. in kr. visokost nadvojvoda Karel Franc Jožef in njegova žena sta prišla v ponedeljek ob 2. uri popoldne na budimpeštanski vzhodni kolodvor in se odpeljala v kraljevski dvor. Prvič je prišel naš prestolonaslednik v Budimpešto. Ljudstvo ga je sprejelo navdušeno. — Poročalo se je: Nadvojvoda Karel Franc Jožef in njegova žena sta prišla predvsem zato v ogrsko prestolico, da v cesarjevem imenu pozdravita vojake, ki odrinejo na vojsko in da se prebivalstvu glavnega in prestolnega mesta zahvalita, ker so se vojne odredbe tako navdušeno sprejele in ker hoče ogrski narod s popolno močjo vseh domoljubnih čustev pomagati armadi.

V Dalmaciji. Deželni poslanec in voditelj demokratske stranke dr. Josip Smoljaka je aretiran. Razpuščena so v Dalmaciji vsa sokolska društva. V Šibeniku so aretirali dr. Krstelja, bivšega župana, dežel. poslanca dr. Drinkovića in mnogo moštvanov. V Splitu so aretirali odvetnika dr. Škarica in njegovega brata župnika. Ustavili so tudi izdajanje mnogih časopisov.

V Bosni. Deželna vlada je odpravila preki sod, ki je bil razglašen po umoru prestolonaslednika Ferdinanda.

Japonska. Japonsko časopisje piše, da mora Japonska zadrego Rusije izriniti. Zna postati Japonska za Rusijo v drugič nevarna. Japonci ne pije »vodke«, kar je Rus enkrat že čutil.

Albanija. Knez Viljem je dne 24. julija sprejel zastopnike velevladi. Poroča se iz zanesljivega vira, da so odposlanci Nemčije, Avstrije, Italije in Anglije nujno svetovali knezu, naj takoj odstopi. Število vstavev se od dne do dne veča. Število postojanke pred Dračem se z danimi močmi ne da napasti in bi pomenil tak napad brezmislno žrtv. Tudi je popolnoma izključeno, da bi se velesile odločile z oboroženo silo za tak napad. Knez je sedaj v položaju, da izjavi, da so ga velesile pustile na cedilu in zategadelj odstopi. — Zastopnika Francije in Rusije pa nista gledala položaja predrno in sta svetovala knezu Viljemu, naj knežinjo in otroke spravi na varno in vztraja. Francija bo najbrž posodila Viljemu zopet dva milijona frankov. Holandski general De Weer je izjavil knezu, da ga holandski častniki, kljub vsemu ne bodo zapustili v sedanjem kritičnem položaju in ne bodo odpotovali, dokler se položaj ne pojasni. Kneževa stroka so spravili v Sanajo.

Dom in svet.

Našim naročnikom in bralcem. »Domoljub« bo prinašal v teh izrednih časih po možnosti vestna in natančna poročila o dogodkih, ki sedaj pretresajo svet. Mnogim našim naročnikom je sedaj odvzeta prilika, da bi mogli sprejemati in čitati naš list. Zato prosimo njihove domače, da prečitane liste spravljajo. Ko se bodo vojaki vrnili, bodo radi prebiral poročila, kako se je godilo po svetu, ko so morali oni v vojsko. Prišli bodo dolgi zimski večeri in sponine iz vojske bodo podkrepila poročila iz našega lista, kar bo v veselje vojakom. — Uredništvo.

Deželni odbornik dr. Lampe 14 dni ne bo v uradu.

Volitve v občinske in druge zastope na Kranjskem se odgode in tudi tiste, za katere se je postopanje že začelo, se odpovedo do nadalj. — odredbe.

Nadvojvoda Fran Salvator je imenovan za generalnega nadzornika prostovoljne sanitetne službe. Nadvojvodinja Marija Terezija je stopila v službo Rdečega križa.

Odlični prostovoljci. Član gosposke zbornice grof Thun, ki še ni bil vojak, se je javil kot prostovoljec in je stopil kot prostak v polk v Hebu. Sin grofa Nostica grof Friderik Nostic je kot prostovoljec-prostak vstopil med dragonce. Deželni maršal princ Liechtenstein, ki je star 68 let, je prostovoljno vstopil v armado kot ordonančni častnik.

Vojška in treznost. Ogrski antialkoholisti so izdali oglase in jih nabili po vseh ulicah. Oglasi se glase: Vojaki! Gre se za našo bodočnost. Varujte se alkohola! Bodite vedno trezni za dobrobit domovine! Bodočnost pripada treznim. Trezni bodo zmagali. Trezni Japonci, ki pijejo čaj, so zmagali Russe, ki pijejo »vodko«. Ne pijte alkohola! Prav isto bi mi priporočili našim slovenskim vojakom. Alkohol ne daje resničnega poguma. V vojski zmaguje treznost. Resničen pogum in tolažbo pa daje, ako človek gre v smrtno nevarnost — spravljen z Bogom. Zato naj bi oni, ki tega še niso storili, posnemali svoje tovariše, ki so te dni prejeli svete zakramente in se na ta način pripravili in ohranili za vse, kar ima priti. Bog z Vami, rojaki-vojaki, in sreča junaška! Protialkoholna zveza »Sveta vojska« v Ljubljani.

Domači pešpolk št. 17 je imel v soboto sv. mašo na dvorišču mestne vojašnice. Sv. mašo je daroval g. Hajek, vojaški župnik iz Gradca, ki je po sveti maši krasno nagovoril zbrane slovenske fante. Vojaštvo je nagovoril tudi polkovnik baron Spielfriet. Tudi pri tej slovesnosti je bilo navzočih mnogo dostojanstvenikov.

7. lovski bataljon v Ljubljani je imel v soboto sv. mašo na Kongresnem trgu. Poleg moštva in častnikov je bilo navzočih mnogo dostojanstvenikov. Bataljon je najprevo nagovoril g. deželni glavar dr. Susteršič. Po sv. maši je

bila slovesna prisega. Najprej so prisegli častniki in šarži, nato celo moštvo v slovenskem jeziku. Za tem je blagoslovil vojaški nadkurat orožje z blagoslovljeno vodo. Navdušujoče je vojaštvo nagovoril ekselencenca g. Kraliček.

Pet kilogramov dinamita so dobili, kakor se govori, blizu železniškega mostu v Medvodah skritega. Dotičnega, ki ga je tja skril, dosedaj še niso izsledili.

Usmiljenke iz deželne bolnišnice v Ljubljani so rezervistom prve dni mobilizacije pred nekaterimi ljubljanskimi cerkvami delile blagoslovljene svetinje. Vojaki so te majhne, toda za težke ure dragocene spominke, prejeli z vidnim veseljem in hvaležnostjo. Žene so pa delile vojakom te dni škapulirje, katere so vojaki ginjeni sprejemali.

Folicijsko ravnateljstvo v Ljubljani je začasno ustavilo delovanje sledenih društev v Ljubljani: »Prosveta«, »Skala«, »Narodna socialna zveza«, »Zveza jugoslovanskih železničarjev«, soc. demokratično politično društvo »Bodočnost« in obeh podružnic soc. demokratičnega pravovarstvenega društva.

Delovanje sokolskih društev je deželna vlada začasno prepovedala.

List »Slovenski Dom«. Izhajanje tega lista je deželna vlada začasno ustavila. Tudi lista »Naš Glas« in »Slovenski Branik« ne smeta več izhajati.

Srbski zločinci. — Ljudstvo naj pomaga javnim organom. V šumi pri Retečah (škofjeloški okraj) so v noči od 27. do 28. julija zalotili orožniki dva srbska rokovernjača, ki sta imela pri sebi dinamitne zavoje. Govori se, da sta nameravala razstreliti železniški most čez Soro v bližini medvodske tovarne. Če je res, bodo napravili z njima nagel in kratek obračun. Ljudstvo prosimo, naj skrbno pazi na sumljive ljudi in vrši tako svojo domovinsko dolžnost ter pomaga javnim organom!

Pazite na železnice! Občinstvo se opozarja, naj pazi ob železničnih progah, posebno ob prehodih na varnost življenja in previdnost. Zlasti od slej naprej, ko bo vse zastraženo in bo vsa železniška uprava in vodstvo prevzela vojaška oblast, ki je stroga in natančna!

Razglas. Kdor naznanj ali izsledi poškodovatelja brzovojnih, oziroma telefonskih prog, dobi po izvršeni obsodbi storilca nagrado 400 kron. C. kr. poštno in brzovojno ravnateljstvo.

Naznanilo sv. Očetu. Avstrijska vlada je naznanila noto (spomenico), ki jo je poslala Srbiji, tudi sv. Očetu. To je naredilo v vseh katoliških krogih izredno dober utis. S tem je Avstrija slovesno priznala, da smatra sveto stolico ravnopravno z drugimi samostojnimi in neodvisnimi vladami.

Socialni demokrati za podporo vlade. Odsek ogrskih socialističnih delavskih društev je dal 1 milijon kron na razpolago za nakup zdravne rente, da bi imela država v stiski dovolj denarja na razpolago.

Poizkušen napad na železniški most? Graški listi poročajo, da sta se v ponedeljek, dne 27. pr. m., zjutraj še pred 3. uro približali kljub vojaški straži dve sumljivi osebi železniškemu mostu pri Belipeči na Gorenjskem, ki na klic straže nista hoteli obstati. Straža je na sumljivi osebi dvakrat ustrelila, vendar se jima je posrečilo ubežati v bližnji gozd.

Aretacije. Na železniški progi blizu Podbrda na Goriškem je stražniški častnik pozval dva sumljiva tuja potnika, naj izstopita, da se izkažeta. Imela sta vozne listke za Solnograd. Eden izmed tujcev se je branil in je zapustil vlak le vsled strahu pred orožjem. — V Solkanu blizu železniškega mosta so prijeli nekega neznanca, ki je dejal, da je doma iz Brd, a je govoril le srbsko. Ker je bil zelo sumljiv, ga je vojaška patrulja odvedla v Gorico. — Aretiran je bil na Gorenjskem jurist Mihael Čop, ki se je svoj čas kot prostovoljec v črnogorski armadi udeležil vojske proti Turčiji. — V Ljubljani je aretiran izdajatelj ustavljenega »Glas Juga« V. Zalar. — Na kolodvoru v Škofji Loki so aretirali nekega moža, ki je fotografiral vlak. — V Ljubljani so aretirali urednika bivšega lista »Jutra« Milana Pluta. — V Gorici so aretirali odvjetnika dr. Dinka Puca in odvet. kandidata dr. Gabrščka. — Na Viču pri Ljubljani so bili aretirani trije Srbi. — Žančice ob železniški progi na Gorenjskem so prijeli nekega človeka, ki je napravil zvezo z prvojavom ob progi in vjel brzojavke. — Od vseh strani prihajajo poročila, da so zaprli mnogo sumljivih oseb. — V Naklem pri Kranju so aretirali nekega Čeha Emila Ježka, ker je bil sumljiv vohunstva.

Poroke rezervistov. Iz Gradca poročajo, da se je v nedeljo in ponedeljek vršilo po graških in zunanjih cerkvah veliko število porok, katere so vpoklicani rezervisti sklenili s svojimi nevestami. Bile so to priproste, a tem bolj ganljive poroke. Mnogo nevest je pogumno izjavilo, da bodo, če bo to zahtevala dolžnost, sledile svojim pred odhodom poročenim možem tudi v vojsko in tam opravljale samaritansko službo.

Osem sinov pod vojnim praporom. Velikansko pozornost je vzbudil v ponedeljek bogato s cveticami okrašen voz, na katerem je pripeljal v Celje stari kmet svojih osem sinov v vojašnico. Ljudje so jih navdušeno pozdravljali. Vsi pod vojaški prapor pozvali junaki Prinčiči so oženjeni, rodbinski očetje in posestniki. Mnogo sličnih slučajev imamo tudi na Kranjskem.

Radi varnosti hranilnih vlog se je ljudstvo že pomirilo, kar dokazuje to, da so pričeli nazaj vlagati svoje prihranke tisti, ki so jih v prvem strahu dvignili. Denarni zavodi imajo zadnje dni več vplačanih kot izplačanih hranilnih vlog.

Za treznost. Fant-vojak nam piše: »Za treznost naj se zlasti v sedanjem času vztrajno deluje. Brat opominjaj

brata, tovariš tovariša. Sploh vsak po svoji moči delujmo za treznost. S pijančevanjem in v pijanstvu započeto delo ima le prerado slabe posledice. Hranimo za potrebe, ker pijančevanje je zapravljivost. Ker se mora bolj na kratko pisati, pristavljam še to: »manj piti, pa več moliti!« — Mi pa temu pristavljamo: Bog te živi fant-vojak-junak!

V Ameriko je odpotoval voditelj slovenskih socialnih demokratov in občinski svetnik ljubljanski, Etbin Kristan. Menda ostane stalno v Ameriki.

Novi grobovi. Na Dunaju je umrl vpo-kojeni podmaršal de Sommain, ki se je udeležil okupacije v Bosni in ki je več časa poveljeval 12. pehotni brigadi v Celovcu, pozneje pa 56. pehotni brigadi v Ljubljani. — V Ljubljani je umrla gospa Elica dr. Jerškova, stara 23 let. — V Polzeli je umrl 29. pr. m. župnik v p. g. Franc Leber.

Slovenski grobovi v Ameriki. V Kenmore (Ohio) je umrl Anton Gerber, star 40 let iz Dvorske vasi pri Vel. Laščah. Zapušča ženo in tri otroke. — V Pittsburghu je umrl Josip Lukman, star 55 let iz Toplice na Dolenjskem.

Nesreče. Iz Sv. Lucije na Primorskem se poroča, da je poslanec Gangl iz Idrije padel z neke skale in si zlomil roko. Prepeljali so ga v bolnišnico v Ljubljano. — Strela je udarila v nedeljo dne 26. pr. m. zjutraj v poslopje Valentina Erjavca p. d. Omivnika v Gorenji Kanovlji pri Idriji. Pogorela je hiša od tal in je mnogo škoda. Mož ima bolešno ženo in nedorastle otroke. Poklican je bil v mobilizacijo. — Na Černivcu pri Mošnjah je strela požgala Kocijančičev pod. — V noči od torka na sredo prejšnjega tedna se je peljal v občini Staracerkev posestnik in krčmar Perc domov iz Slovenske vasi ob progi. Pri postaji Staracerkev na Dolenjskem je vozil čez progo. V trenutku ga je zgrabil polnočni vlak in podrli voz, nesrečnika pa je lokomotiva dobila podse in kolo mu je preklalo glavo ter strlo noge. Nesrečnik je bil seveda takoj mrtev, voz ves strtl, konj se je rešil. Da je tako nepremišljeno vozil, je vzrok — alkohol. — Dne 27. pr. m. zvečer so se na Rakeku v gostilni Jožefa Steržaja sprli med seboj gostje. 36 letni dninar Janez Prelc iz Šmartnega pri Litiji je izgovoril nedostojne besede z ozirom na sedanjí položaj. Navzoči gostje so se vrgli nanj in ga pretepli. Ko so gostje odšli, je stal Prelc pri vratih in porinil 64 letnemu Andreju Petroviču iz Rakeka nož v srce, da je bil takoj umrl. Zločinca so takoj aretirali. — V Podnartu v vladu se je sprožil nekemu rezervistu samokres, čigar kroglu mu je prebila obe nogi v kolenu. Prepeljali so ga v garnizijsko bolnico. — Ravno-kar vpoklicani črnovojnik Plišnig, oženjen posestnik in oče petih otrok, je v petek zvečer stražil železniški most pri Gogervnih na Koroškem. Došla lokomotiva, katere prihod je nesrečni prezrl, ga je zgrabila, vrgla v železno ograjo ter grozno razmesarila, truplo je popolnoma stlačeno, glava razbita. Nekemu drugemu črnovojniku so poverili žalostno nalogo, obvestiti o tem dogodku ženo in otroke. — V soboto 1. t. m. okrog pol 11. ure je začelo

goreti posestvo Marije Zadnikar št. 17 na Glincah. Hiša je bila krita s slamo ter je bila streha naenkrat vsa v plamenu. V hiši ima špeciarijsko trgovino vdova Marija Sojer. Na lice mesta je z vso naglico prihitela viška požarna bramba, katera je preprečila, da se ogenj ni razširil, pri tem pa ji je marljivo pomagalo vojaštvo. Zgorelo je tudi skladišče na dvorišču, kjer je imela Zadnikarjeva zalogo. Hišni prebivalci so že trdo spali; poklicali jih je neki vojak, ki je bil v bližini, in se je pri tem, ko je tolkel po oknih, prerezal žilo na desni roki. Poklicali so rešilni voz in ga prepeljali v deželno bolnišnico. Koliko je škode, še ni znano. Kako je nastal ogenj, je tudi še uganka. — V Gradcu je železniški delavec Karol Lešman pred odhodom v vojaško službo pri 27. pešpolku z bajonetom zabodel svojo znanko Franciško Černig ter sebe istotako nevarno ranil. Dekle je bilo takoj mrtvo, vojaka so prepeljali v garnizijsko bolnico. Rekel je samo, da »je imel Faniko preveč rad!« Zabodel jo je v hrbet, ko je bila sama v stanovanju. — Dne 30. julija je neki pijan potepuh pred Razori napadel in zlostavljal tobačno delavko Ivano Velkavrh, ko se je zvečer vračala domov na Dobrovo. Velkavrh je dobila več poškodb na glavi. Storičla so kasneje izsledili in zaprli v osebi že večkrat kaznovanega Jožefa Čebula. — Napaden je bil pretečeno soboto okoli polnoči France Žurbi, cestar iz Smlednika pri Kranju, za svojo hišo od neznanega človeka, ki mu je prizadejal precejšnjo rano na čelu, da je bila že kost nasekana. Takoj v nedeljo je pa prišel k njemu Janez Hafner ter ga prosil odpuščenja, češ, da ga je on poškodoval, ker je bilo to namenjeno drugim, ki so streljali po vasi. — V domačem vodnjaku je utonil ponoči, 29. julija, 70letni posestnik Ivan Remeškar iz Loga pri Brezovici. Padel je ponesreči v 5 m globoki vodnjak.

Nesreče in zločini po svetu. Ko je v petek, dne 31. pr. m. vlak, ki obstaja ob pol 9. uri zjutraj iz Gorice južni kolodvor v Ajdovščino, dospel do mirnske ceste med Št. Petrom in Gorico, je skušal neki voznik z vozom, naloženim z bencinom, neposredno pred vlakom peljati čez železnico. Vlak je zadel v voz, ga zdrobil, voznika pa smrtno ranil. Konji so se odtrgali in zbežali. En sod bencina je prišel pod voz, tam eksplodiral in se vnel. Izpod stroja je naenkrat švigal tak plamen, da so se vse šipe na stroju naenkrat zdrobile in sta bila strojevodja Cirman in kurjač Cel hudo opečena. Slučajno mimo došli avtomobil je prepeljal tri težko ranjene osebe v goriško bolnišnico. — V nedeljo, dne 26. pr. m. zvečer ob četrtna 11. uro se je pripetila na kolodvoru v Ajdovščini nesreča, da je straža ustrelila stražo. Vojaška dvojna straža straži namreč municijo, naloženo na postaji v vagonih. Vsled teme in nevihte in ker je baje ena straža hotela drugo nekoliko »potegniti« s tem, da se je drugi straži približala in se na klice »stoj« ni ustavila in ni odgovorila, je druga straža ustrelila. Ranjenega vojaka so takoj prepeljali v bolnišnico v Gorico, kjer pa je takoj pri poskušeni operaciji umrl. Tako je plačal šalo z življenjem. Oba vojaka sta Slovenca. — Ustrelil se je v Ljub-

nem na Štajerskem stotnik Anton Brygnowicz, star 42 let. — V soboto, dne 25. pr. m. je šel Jakob Ulčnik, posestnik v Trebčah na Štajerskem v svinjak, da odkida izpod svinj gnoj. Čez nekaj časa so ga našli domači v svinjaku mrtvega in strahovito razmesarjenega. Obraz mu je bil razgrizen, drob razmetan krog njega, manjkalo mu je tudi ene roke. Raztrgale so ga svinje. — Obesil se je v Zagrebu narednik zdravstvene čete Hošek. Nesrečnej je do ene zjutraj delal v pisarni, potem se je pa šel obesiti.

19 milijonov za družine rezervistov. Takoj, ko se je razglasila mobilizacija, je vlada v smislu postave odredila vse potrebno glede odškodnine družinam pod orožje poklicanih rezervistov in nakazala v to svrhu 19 milijonov.

Vojni duhovniki. Kolikor je doslej znano, so uvrščeni sledeči duhovniki ljubljanske škofije v službo vojnih kuratov: Prof. dr. Fr. Kulovec iz St. Vida, prof. dr. Ciril Ažman iz Novega mesta, stolni vikar Ivan Cegnar iz Ljubljane, kaplan Fr. Novak iz Hinj, kaplan Leopold Erzín iz Trebnjega, župni upravitelj Fr. Skvarča iz Planine na Kočevskem, župnik Fr. Stržaj iz Koprivnika. — Iz mariborske škofije: Prof. Jan. Ev. Kociper za 26. polk deželne brambe, kaplan Škofič za 47. pešpolk, kaplan P. Žagar za vojaško bolnišnico v Mariboru; nadalje župnik Jemlič, župnik Iv. Lah, kaplan Ratej, kaplan Osterc, kaplan Cepuder.

Najdba trupel ostalih rudarjev, ki so pustili življenje v premogovniku pri Vremskem Britofu. Naši čitatelji se spominjajo groznega dogodka: Dne 9. decembra je voda zalila premogovnik v Vremskem Britofu, a v premogovniku se je nahajalo 12 rudarjev, ki niso mogli več iz premogovnika in o katerih se ni vedelo, ali so še živi ali pa jih je voda zalila. Iz Trsta je šlo v Britof več delavcev tržaškega tehničnega zavoda z vsem potrebnim orodjem, kakor sesalkami in drugim. Po desetdnevnem trudu so slednjič rešili dva še živa rudarja; bila sta dva Rumunca; Diku in Pask. Zraven so našli mrtvega rudarja Ivana Suška. Glede ostalih devet se je vedelo, da so mrtvi, a njih trupel se ni moglo dobiti; šele pred enim mesecem so našli mrtva trupla, ki so pa bila razmerno še precej dobro ohranjena, tako da se jih je moglo celo spoznati; bili so Fran Šemrov, Ivan Gerbec in Matej Vatovec. Pred par dnevi so pa našli še ostalih šest trupel in tudi te so spoznali ter jim priredili pogreb.

Otvoritev prve gorenjske razstave v Radovljici. Pod pokroviteljstvom njega ekselence gospoda deželnega predsednika barona Schwarza stoječa prva gorenjska obrtna razstava se je dne 1. avgusta brez posebne slavnosti otvorila, ker se je na dan 26. določena slavnostna otvoritev, katere bi se bila ekselence deželni predsednik in visokorodni gospod Chorinsky udeležila, radi mobilizacije morala preložiti. Razstava je iz-

redno zanimiva in kaže velik napredek obrti na Gorenjskem.

Kardinal Lugari, ki je pred kratkim obolél, je umrl v Rimu v soboto dne 1. t. m.

Voditelj francoskih socialistov umorjen. V Parizu je bil voditelj francoskih socialistov in tistih, ki niso za vojsko proti Nemčiji, Jaures (Žore), v neki kavarni umorjen. Atentator nič ne izpove, zato se še ne more vedeti o vzrokih umora. Veliko pa dá misliti dejstvo, da je bil Žore umorjen tik pred vojsko, proti kateri je vedno nastopal. Pred nekaj dnevi se je Žore udeležil v Bruselju tajne seje mednarodne socialističke zveze. Tam je imel govor, v katerem je zatrjeval, da bo francoska vlada vse storila, da ohrani mir. Zastopniki ruske socialne demokracije so izjavili, da bo imela ruska mobilizacija za posledico izbruh revolucije. Francoska socialistična stranka, katero je vodil Žore, je imela zlasti od zadnjih volitev velik vpliv na vlado. Francoski socialisti so bili odločni nasprotniki, da bi se Francija udeležila vojske iz golega prijateljstva do ruskega carizma, katerega hudi sovražniki so njegovi ruski pristaši. Rusi so tedaj dobro vedeli, da bo Žore ves vpliv svoje stranke zastavil, da prepreči vojsko. In sedaj je morilska roka odstranila glavno oviro ruskih načrtov, Žoreja, kakor je imel dvojni umor v Sarajevu, kojega provzročitelje hoče sedaj Rusija ščititi z orožjem v roki, namen odstraniti glavno oviro velikosrbske in vseruske politike. Vsa Francija se mora danes vprašati: Katera roka je imela opraviti pri tem umoru? Morda bi na to vprašanja lahko odgovorila ruska vlada.

Listek

... Prosi za nas zdaj in ob naši smrtni uri.

Amerikanska povest. — Spisal Frančišek Finn S. J.

(Dalje.)

»Svoje nesreče si ne smeš preveč k srcu jemati,« rečem, »saj lahko začneš zopet iznova, kot praviš, in ti si pač storil vse, kar je bilo v tvojih močeh. Ali je to povod tvojega nemira?«

»O ne, veličastni, nekaj veliko hujšega. Nesreča se je začela šele tu na vlaku. Vstopili smo danes zjutraj ob sedmi uri. Vse je šlo dobro do devete ure. Tu pride k nam neki mož in reče: »Dečki, gotovo ste žejni. Pridite tja v oddelek za kadilce, se bomo dobro zabavali? Obenem nam poda steklenico z žganjem. Nihče izmed nas še ni okušal take pijače in nam se je zdelo nedostojno, da bi dečki, kot mi, javno pili. In vendar, ko nam je ponudil steklenico, sem čutil, sam ne vem zakaj, v roki neko silo, ki me je priganjala, naj steklenico vzamem. V barvi dotične steklenice je bilo nekaj, kar me je očaralo; drugače se ne morem izraziti. Potegnil pa sem roko takoj nazaj. V tistem hipu pa stegne Hari Berton, eden izmed mojih.

prijateljev, roko, vzame steklenico in zahvali moža, ki hitro odide. Bil sem presenečen, še bolj pa potr, videč, da je Hari nastavljal steklenico na usta in pil. Svojim očem nisem mogel verjeti, ko je tudi Walter Šerbet, drugi moj prijatelj, vzela steklenico in pil. In glejte, veličastni, najbolj posebno pa je to, da je mene nekaj zelo vleklo, naj spijem en požirek. Še nikdar me ni nič tako mikalo, kot ta ostudna steklenica.«

»Najbrže je bila to le moč slabega zgleda,« rečem Rajku, ki je za trenutek pomolčal. Toda njegov obraz mi je pokazal, da sem se zmotil. Njegov pogled je kazal tako odločnost, da sem takoj spoznal, da imam opraviti z dečkom zelo odločnega značaja.

»Ne, to ni bilo,« odgovori Rajko in zmaje z glavo. »V petih letih, kar sem v zavodu, sem prišel z vsemi mogočimi dečki v dotiko, in zgodaj sem spoznal, da mora deček, ki hoče ostati dober, ravnati po svoji lastni vesti. Razume se, da sem tudi vedel, da en požirek še ni nikak greh, če ga dotični more prenesti; strašilo me je pa to, da me je tako vleklo, naj pijem, in poleg tega se mi je zdelo, da me neki notranji glas svari.«

»Rajko,« pravim, »to je bil tvoj angel varih,« kajti sedaj sem tudi razumel cel dogodek svojega prijatelja.

»Velečastni, sedaj spoznam to tudi jaz, ko je izkušnja minula. Prijatelja sta me hotela za vsako ceno prisiliti, da bi pil, in jaz sem tudi vedno bil na tem, da bi se jima podal. Vedela pa nista, kak bo se vrši v moji notranjosti, in sta me hotela s silo pripraviti k temu. Eden me je držal, drugi pa skušal vlti pijačo v usta.«

»Dobro,« rečem, »Rajko, če te dobro poznam, je bilo tedaj izkušnje konec.«

»Čisto prav, veličastni, to mi je dalo moči. Naenkrat sem postal trdovraten in nihče bi me ne mogel pripraviti, da bi se dotaknil steklenice; včasih je le dobro, biti trdovraten, ali ne, častiti gospod?«

»Ti si bil stanovit, ona dva sta bila trdovratna.«

»Onadva sta postala sedaj huda name, preklinjala sta in me psovala, da se je vse kuhalo v meni jeze, pa bil sem prežalosten, da bi jima kaj rekel. Grozno ju je bilo poslušati. Tista, ki sem ju imel skoro za svetnika, sta preklinjala kot cestna druhal. Skušal sem jima vzeti steklenico, onadva pa sta vedno bolj pila. To je bila najstrašnejša ura v mojem življenju. Moja najboljša prijatelja sta vpričo mene padala. In jaz sem ju imel tako rad, kot bi bila moja lastna brata.«

Moj prijatelj ni mogel dalje govoriti, tako je bil ginjen. Tudi mene je pretreslo, in četudi danes ponavljam njegove besede, vendar ne morem podati občutkov, ki so govorili iz njegovih besed. Bil je ravnotako ljubezniv kot stanovit in ravnotako stanovit kot lep.

»Težko mi je povedati,« nadaljuje naposled Rajko, »toda čez pol ure mojih prijateljev ni bilo več spoznati. Bila sta pijana in sta govorila kot — da, prav kot hudič...«

Rajko si pokrije obraz z rokami in nreneha. Jaz ga ljubeznivo vpodbujam, naj

nadaljuje. »Jaz sem si svest, moj dragi Rajko, da ti bom lahko pomagal.«

Rajko me hvaležno pogleda in nadaljuje.

»Rekel sem že, veličastni, da sta govorila kot hudič, cel voz se mi je zdel pekel. V vseh kotih sem videl žganjarske steklenice. Preklinjevanje in umazano petje je bilo v resnici grozno. Sedaj spoznam to čisto dobro; ko sem bil pa navzoč, sem vedno čutil izkušnjo, da bi poslušal. Skušal sem moliti, toda molitev se mi je zdela tuja in čudna, dočim se mi je zdelo umazano petje in govornje prijetno. Zdelo se mi je, kot da bi Bog ne bil pričujoč, in da se vse podira. Nato pa sem se zopet prestrašil, če sem pomislil, da sem na tem, da storim smrtni greh. Sedaj prične mož, ki nam je dal steklenico, peti neko pesem. Imel je čudovito lep glas in pel tako glasno, da si ga mogel po vsem vozu slišati. Vsi so obmolknili in ga poslušali. V rokah je imel steklenico in pel ostudno pesem. Tudi jaz bi jo bil rad poslušal, če bi bil smel. Tu sem se zopet spomnil, da gre za mojo dušo, in sem zapustil voz, dokler bi vse ne minulo.«

»Bog ter blagoslovi, moj otrok,« rečem ginjen Rajku, kajti bil sem prepričan, da je odšel veliki nevarnosti za svojo dušo. Rajko pa potegne iz žepa skoro prazno steklenico in jo dá meni. »Ko je mož odpel svojo umazano pesem,« pravi, »sta oba stekla k njemu, meni pa pustila steklenico.«

Slučajno pride mimo sprevednik. Vprašam ga, če ni prost kak poseben kupe, in ko mi potrdi, ga najamem za pol dne; vedel sem namreč, da ga bova potrebovala.

»Zahvali Boga,« nadaljujem obrnjen proti Rajku, »da si izkušnjo tako srečno prestal. Lahko ti rečem, da je bila izkušnja zelo velika. Da boš pa videl, da razumem tvoj položaj, bom tvojo dogodbo pripovedoval jaz do konca.«

Rajko me začudeno pogleda.

»Ko si zapustil voz za kadilce, prišel sem in videl mene, si bil takoj pripravljen, nagovoriti me.«

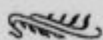
»Da, veličastni, tako je bilo.«

»Obenem pa si čutil, da te nekaj sili, voz zapustiti.«

»Kako veste to, veličastni?«

»Še nekaj, moj dragi Rajko; sila, ki te je priganjala, da bi se mi izognil, je bila huda in silna, prav taka kot nagnjenje do steklenice.«

»Toda, veličastni, vi berete pač v moji duši!« (Dalje.)

Srbija že pet let ni dala miru.

Sovražnosti Srbije proti Avstro-Ogrski trajajo že mnogo let sem, zadobivati pa so pričele izrazito obliko od leta 1908., ko je naš cesar priklopil monarhiji Bosno in Hercegovino. Takrat je prav malo manjkalo, da ni prišlo do vojske. V monarhiji se je izvedla delna mobilizacija brez črne vojske. Drugič je postalo zelo napeto razmerje med monarhijo in S-

leta 1912., ko so hoteli Srbi dobiti pristanišče ob Jadranskem morju. Jeseni leta 1913. pa je zasedla Srbija nekatere albanske kraje in malo je zopet manjkalo, da ni bilo treba poseči po orožju. Le miroljubnosti našega vladarja se ima Srb zahvaliti, da ni bil že pred petimi leti tepen. Ampak vse to Srbe ni zmodrovalo. Dregali in dregali so, dokler ni počilo. Najbrže bo Srbu sedaj prepozno rabiti pamet namesto strasti, ki ga je vodila v sovraštvo do monarhije, v pohlepu po naših deželah in ga pripeljala v vojsko, ki zna biti zanj pogubonosna.

Boji za Belgrad.

Za Belgrad je bilo v teku stoletij že zelo veliko bojev in mesto je bilo večkrat razdejano. Oblegali so ga Bulgari, Grki in Ogrji. V 14. veku ga je utrdil srbski car Dušan; nato so ga premagali Ogrji, pa zopet dobili Srbi. Pod knezom Jurjem Brankovićem je prišel Belgrad leta 1426. v last ogrskemu kralju Žigi. Dvakrat so ga potem oblegali Turki. Leta 1456., dne 9. novembra, je bil tu od pristašev Ladislava Hunyadija zavratno umorjen zadnji celjski grof Ulrik II. Ko se je bil leta 1521. Belgrada polastil turški sultan Sulejman II., je spadal potem 167 let pod turško cesarstvo. Leta 1688. ga je premagal Maksimilijan Bavarski, dve leti pozneje so ga pa zopet zasedli Turki.

Leta 1717. je naš slavnoznani princ Evžen pod Belgradom premagal turško vojsko in Belgrad je postal avstrijski. Po sklenjenem miru v Belgradu 1739. leta so ga pa Avstrijci zopet odstopili Turkom. Vnovič ga je vzel 1789. leta slavni avstrijski general Lavdon, po sklenjenem miru je pa dve leti pozneje vnovič pripadel Turčiji. Leta 1806. so se Srbi spuntali zoper Turka in si osvojili Belgrad ter ondi postavili svojo vlado. Leta 1812. je mesto zopet pripadlo Turkom; ti so ga obdržali še leta 1834., četudi so priznali Srbom samostojnost. Šele 18. aprila 1867. leta so ga Turki izpraznili in ga izročili srbskemu knezu Mihaelu Obrenoviću III. Belgrad je postal potem prestolno mesto Srbije.

Zakaj se Rusije ni posebno bati.

Rusija je sicer močna država in Srbija tako nanjo navezana, da bi se brez nje niti kihnniti ne upala. Vendar mora Rusija, preden se odloči to malo miško Srbijo braniti, vpoštevati, kaj vse bi lahko nastalo za njo, ako se v vojsko spusti. Rusija ima namreč poleg domačih sovražnikov tudi mnogo vnanjih. Doma čí njeni sovražnik je: nezadovoljno prebivalstvo. V Rusiji je izbruhnil štrajk, kakršen še ni bil v nobeni državi. V Rusiji živeči Poljaki komaj čakajo, da se rešijo Rusije in se osamosvoje. Anarhizem in nihilizem sta na Ruskem doma in vkoreninjena kot ni-

kjer drugje. Na zunanaj pa tudi za Rusijo ni vse ugodno. Švedska, kateri je Rusija pred 200 leti vzela Finsko, gleda, da bi isto dobila nazaj. Japonska tudi še ni pozabila leta 1904. Poleg tega je treba vpoštevati, da bode Angleška gledala, da se v Mali Aziji še bolj utrdi in zahtevala, da ostanejo Dardanele zaprte.

Po zadnjih poročilih povzamemo, da se revolucionarno gibanje po Rusiji zelo širi. Nad Moskvo in mnogimi drugimi mesti je vsled tega proglašeno obsedno stanje. Peterburška vlada je odredila najstrožjo varnost, ministrski svet se je posvetoval o položaju.

In ta, doma tako nemirna Rusija, polna nezadovoljnega ljudstva, sedaj mobilizira, da brani hinavsko Srbijo, ki je madež na telesu Slovanstva. S tem ne bo Rusija izkazala prav nobene usluge ne sebi sami in ne Slovanstvu. Morda se bo še bridko kesala, da je storila ta korak! Ali je mar že pozabila, kako so njeno moč lomili in drobili pred desetimi leti Japonci?

Naši vojni poveljniki.

Cesar ima neomejeno oblast v vseh vojaških zadevah. Pridržana mu je vsa pravica čez vojaštvo. On ima pravico napovedati vojsko ali pa skleniti mir. Cesar pa izroči lahko vrhovno povelje tudi svojim izkušenim generalom. Taki generali, ki so odločeni za vojskovodje, opravljajo v armadi službe armadnih nadzornikov.

Nadvojvoda Friderik je bil po smrti prestolonaslednika Ferdinanda imenovan za cesarjevega pooblaščenca in zaupnika v vojaških rečeh. Do tega imenovanja je bil nadzornik vse avstrijske deželne brambe.

Baron Konrad Hecendorf je načelnik generalnega štaba. Generalni štab izdeluje načrte in vojskovodje jih v sporazumu z njim izpeljujejo. Baron Hecendorf velja ne samo pri nas, ampak tudi v drugih državah za nenavadno bistroumnega, nadarjenega in hitro mislečega človeka. Vojaštvo ga obožuje.

Minister Krobatin je vojni minister; skrbeti bo moral za opravo v vojski. Mož je slovenskega pokolenja. Njegov oče je kranjski Slovenec iz Tržiča na Gorenjskem. Minister Krobatin velja za dobrega upravitelja. Armada je z vsem preskrbljena, magacini so polni.

Admiral Anton Haus je tudi slovenskega rodu, doma iz Tolmina na Goriškem. On je določen za vojskovodjo na morju. Govori dobro slovenski in hrvaški in živi samo za mornarico.

Drugi važni možje v sedanjem času so: feldcajgmajster Oskar Potiorek, sedanji predsednik bosansko-hercegovske deželne vlade. Dalje armadni nadzorniki: prejšnji vojni minister infanterijski general Moric vitez Aufenberg, kavalerijski general Rudolf vitez Gudemus in infanterijski general Liborij vitez Frank.

Vrhovni poveljnik avstrijske vojske.

Cesar je imenoval nadvojvodo Fridrika za generalissimusa cele avstrijske vojske. Nadvojvodi je dodeljen kot ordo-nančni častnik prestolonaslednik nadvojvoda Karel Franc Jožef.

Srbsko vojno pozorišče.**Meje.**

Na severu gre meja med Avstro-Ogrsko in Srbijo ob Savi od Rače do

dolino in je od obeh strani obdana od brezpotnega in pustega gorovja, ki je posebej na bosenski strani precej vi-soko. Se le nad Bajino Bašter je zadnji del gorovja do bosensko-črnogorske me-je suha preseka, ki vodi čez precej vi-soko gorovje.

Z ozirom na samo obliko ozemlja je bosensko-srbska meja samo na nekate-rih krajih za večje vojaške oddelke pre-hodna. Taki kraji so blizu izliva Drine v Savo, potem pri Zvorniku in Bajini Bašti najbližja pot čez prelaz Kadinjača v dolino zahodne Morave in k železniški postaji Užice v dolini; to je zelo važna črta.

Srbija se kaže kot od juga proti se-

Srbija pa ima malo železnic. Glavna že-lezniška črta gre od Belgrada skozi Niš v Sofijo in Carigrad, oziroma iz Niša skozi Skoplje v Solun. Od te glavne že-leznice odcepita se dve važni železnici proti zahodu, ki vodita skoro blizu bo-senske meje; ena železnica gre v Valje-vo, druga pa v Užice, medtem ko drže druge postranske železnice na vzhod proti bulgarski meji.

Trdnjave.

Srbi imajo sledeče utrjene kraje: Belgrad, Niš, Zajčar, Pirot, Kragujevac. Zajčar in Pirot sta utrjena kraja na srbsko-bolgarski meji. Večji kraji so še: Šabac, Smederevo, Požarevac, Ve-liko Gradište, Kruševac in Loznica na bosenski meji.

Belgrad.

Belgrad leži ob izlivu Save v Do-navo in sicer na desnem bregu obeh rek. Sava je ondaj široka krog 400 Do-nava pa 750 metrov. Mesto šteje 70000 prebivalcev in je največje mesto v Sr-biji. Železnica Budimpešta—Sofija—Ca-rigrad in Budimpešta—Niš—Skoplje—Solun vodi preko Belgrada. Avstrijci so od l. 1718. do 1739. mesto utrjevali. Trdnjava se deli v zgornjo in spodnjo. Bel-grad je slovel v 18. stoletju kot ena naj-močnejših trdnjav v Evropi. Dandanes pa ima Belgrad kot trdnjava malo po-mena, ker niso utrdbe narejene, da bi se mogle ustavljati obstreljevanju mo-dernih topov. Močna naravna opora me-stu sta reki Sava in Donava. Čez Savo je zgrajen 460 metrov dolg in 4 metre širok most. V Belgradu se vseučilišče, bogoslovno semenišče, tri gimnazije, re-alka, učiteljska pripravništva in visja de-kliska šola. V Topčiderju, pet kilomet-rov od mesta, kjer je kolodvor, ima kralj svoj grad za poletno bivanje. Tu je bil leta 1868. umorjen knez Mihael Obren-ović III.

Kragujevac.

ki je bil do l. 1842 prebivališče srbskih knezov, šteje 20.000 prebivalcev. Leži ob železniški progi Lapovo—Kragujevac. Iz Belgrada se pride v Kragujevac po železnici, ki vodi do Lapovega, odtu pa stranska proga do Kragujevca. V Kra-gujevacu se nahaja arzenal, tovarna za puške in streljivo in mlin za smodnik. V tem mestu so izdelali bombe, katere so imeli zarotniki in napadalci v Saraje-vem. Mesto se smatra kot središče srbske armade.

Niš.

Niš leži pri izlivu Nišave v Moravo in je druga trdnjava, ki ima kaj vred-nosti. Služi za brambo proti napadom od vzhodne, jugovzhodne in južne strani.

Moč srbske armade.

Od balkanskih vojn dalje šteje Sr-bija 43 $\frac{1}{2}$ milijona prebivalstva in meji 80 tisoč kvadratnih kilometrov. V bal-kanskih vojnah si je od tega pridobila poldrug milijon prebivalcev in 32 tisoč kvadratnih kilometrov ozemlja. Pred balkanskimi vojnami je imela Srbija 10

Zemuna-Belgrada t. j. do tja, kjer se izliva Sava v Donavo. Dalje meji Dona-va do Oršove, oziroma do Radnjeva v bližini bolgarske meje. Sava in Dona-va naravna meja, tvori zelo važno vo-jaško zapreko. Na obeh bregovih se na-hajajo močvirja. Breg na ogrski strani je skoraj raven, šele od Bazije pa do Or-šove se počasi vzdiguje. Na srbski strani je breg višji kot na ogrski. Breg na srbski strani je strm in visok ter brez važnih dohodov, pripraven samo za prehode.

Mejo med Srbijo in Bosno tvori reka Drina, katera teče deloma skozi ozko

veru se razširjajoča kotlina, ki je na za-hodni in vzhodni strani obdana od vi-sokega gorovja. Središče dežele, dolina Morave in zahodne Morave je zelo ro-dovitno in precej gosto naseljeno. Robna gorovja so zelo šumovita in neprehodna ter zaradi tega za večje vojaške opera-cije samo malo ali pa sploh neprimerna, torej samo prehodno gorovje. Zelo važ-na pa so za manjše praske in za četaške boje, za katere so na balkanskem pol-otoku zelo izurjeni.

Železnice.

Na naši strani proti Srbiji je želez-niška mreža zelo gosta in dobro razvita.

divizij z 200.000 možmi vojaštva. Po zadnjih balkanskih vojnah pa je povečala svojo vojno moč za 5 divizij, tako da jih šteje sedaj 15. Teh zadnjih 5 divizij še ni popolnoma urejenih. Največje število vojaštva, s katerim more Srbija računati, je 230000 mož. Če všteto še črnovojnike, potem največ 400000 vojakov. Uprava vojne sile in oboroženje iste je popolnoma moderna, t. j. odgovarja juče sedanjem času kakor v vseh drugih deželah. Infanterija ima repetir puške Mauserjevega sistema z 7 milimetrov kalibra. Samo črnovojniki imajo starejše puške. Vsak mož dobi 170 patron, poleg tega vozijo za vsakega moža še 30 patron in shranjenih imajo še za vsakega 100 patron. Tako da pride na moža skupaj 300 patron. Artilerija ima brzostrelne topove.

Upoštevati je treba, da Srbija v novoosvojenih krajih nima mirnega prebivalstva. Albansko in macedonsko-bolgarsko prebivalstvo je nezadovoljno s Srbi in zato potrebuje Srbija precej vojaštva za te kraje. Nekatera poročila vedo povedati, da srbsko ljudstvo nikakor ni navdušeno za vojno in da se le nerado pokori pozivnim poveljem. Večja zadrega bode vsekako nastopila pri jezdni četah in zlasti pri artiljeriji ter armadni zavodih, ker bo vrhu že v miru potrebnih jezdni konj treba še veliko število nadaljnega konjskega materiala, ki ga v lastni deželi ne bodo mogli v potrebni višini spraviti skupaj. Že v vojnah l. 1912/13. je manjkala vprega celo za municijske vozove, da vpreči niso mogli niti vseh topov drugega poziva. Na uvoz konj iz inozemstva tačas skoro ni misliti — ali vsaj ne v zadostnem številu; doslej je veljala Ogrska kot glavni dobavitelj konj. Iz inozemstva bi mogli dospeti konji v deželo le po velikih ovinkih.

Potruje se, da je zbirališče glavnih srbskih vojni moči na prostoru Kragujevac — Kraljevo — Kruševac. Glavni stan bi utegnil biti v Kragujevacu, po drugih vesteh pa v Kruševcu. Nadaljnje večje čete se imajo zbrati v sandžaku novo-bazarskem, pri Užicah — Čačku in Valjevu. Ob celi meji so razvrščeni številni majhni oddelki, obstoječi iz finančnih straž (vojaško izšolani in oboroženi), potem iz prostovoljskih (četaških) oddelkov in iz oddelkov III. poziva; vrhu tega so seveda tudi redne čete v onih krajih, ki garnizujejo v miru, potisnjene na mejo.

Nemiri v Novi Srbiji.

Poroča se, da so izbruhnili v Novi Srbiji nemiri, ki segajo zelo daleč. Prebivalstvo se brani vstopiti v srbsko vojsko, vsled česar so nastale pri sestavljanju novih polkov velike težave. V vzhodni Makedoniji so prisilili Srbi prebivalstvo vstopiti v armado. Mnogo ljudi, ki so hoteli ubežati, so Srbi trpinčili in pomorili.

Gorenjske novice

Predoslje. V nedeljo bi morali imeti pri nas slovesno novo mašo, katero bi daroval tukajšnji rojak g. Jakob Sajovic. Vsled vojskinih dogodkov pa se je odločil g. novomašnik, da daruje svoj prvi dar Bogu brez posebne slovesnosti na Brezjah, kar je storil preteklo nedeljo. Pet bratov g. novomašnika je vpoklicanih v vojske.

Kokrica pri Kranju. Preteklo soboto je umrl posestnik p. d. Fek. Mož je delj časa bolehal. Od nesreče, ki ga je zadela pred dvem letoma, ko mu je pogorelo, je vidno hiral. Sin — naslednik ni mogel k smrtni postelji, ker je bil poklican v vojske. — Tudi od nas je odšlo mnogo mož in fantov, tako, da je vas prazna, dela na polju pa še obilo.

V Lešah je 26. julija na javnem shodu č. g. poslanec Piber razpravljaval o delih S. L. S. Naslikal je tudi s prav živimi barvami grozne posledice vele-srbske ideje. Poslušavci so jih kar čutili, ker so mnogi izmed njih prejeli uro poprej pozivnice v vojno.

Dolenjske novice

dBožjakovo v Belikrajini. Tudi pri nas so odhajali dne 27. julija možje in fantje v vojno službo z navdušenjem. Poslovili smo se od njih, želeč jim slavno zmago. Doma ostali fantje so bili tako navdušeni, da smo jih le težko pridržali doma. Zupanstvo je pričelo nabirati prispevke za »Rdeči križ« in nabralo takoj prvi dan 41 K 30 v, kar je za naše bedne razmere veliko.

d Iz Dobrniča. Tudi od nas je odšlo veliko fantov in mož nositi vojaško suknjo. Ko so v ponedeljek odhajali so skoraj vsi prejeli sv. zakramente in bili pričujoči pri sv. maši. Po sv. maši so imeli g. župnik T. Rožnik lep govor na bodoče vojake, in pojasnili, zakaj se je Avstrija podala v vojsko ter tako navdušili fante in može, da so šli od doma ne samo potolaženi od sv. zakramentov in župnikovih besed, ampak tudi navdušeni, kakor bi šli na veselo svatbo. G. župniku prav lepa hvala. — Mrtvega so našli J. Zaletelja iz Podlisca, ležal je znak v veži. Dognalo se je, da je 85letnemu možu počilo srce. N. v. m. p.

d Dobrniče. Zadnjič smo poročali, da so napadli tatovi Jožefa Jarca iz Verbovca. Ti tatovi so se pojavili tudi na Rebrji, pri Žužemberku in ukradli Plavcu manjšo vsoto denarja. Žužemberški orožniki so pazno zasledovali zločince in jih dobili v gozdu, med Dvornom in Sotesko v neki grapi. Tatova sta Dolnjeavstrijca, ubegla iz prisilne delavnice. Našli so pri njih v hlačah zašite revolverje in dolge nože. — Dne

23. t. m. je razsajal velik vihar z dežjem krog Dobrniča. Podiralo je najmočnejše kozolce (doplerje) ko orehove lupine, metalo opeko raz streh, pobijalo šipe, trgalo lesene strehe, podiralo dreve, da je vse v kup letelo. V Dobrničah je podrlo pet kozolcev, ki so bili napolnjeni z ječmenom in pšenico. Na Občinah in v Knežji vasi je podrlo šest kozolcev, ki so bili istotako polni. — Poročil se je v ponedeljek, dne 3. avgusta t. l., Josip Razdrh, posestnik v Dobrniču, član izobraževalnega društva, trobentač pri odseku Orla, član Marijine družbe, z Micko Grandovec iz Preske, večletno izvrstno cerkveno pevko ter članico Marijine družbe in abstinencnega krožka. Bila srečna!

d Nova Oselica. V petek dne 31. julija je na Sovodnjem pogorel mlin in zraven stoječa šupa napolnjena z ljubjem, last Franceta Erzen, posestnika iz Sovodnja št. 3. — Mlin je bil zavarovan.

Gospodarske vesti.

Obrestna mera. Avstro-ogrška banka je zvišala pretekli teden obrestno mero do 6 odstotkov. Dne 1. avgusta pa je poskočila na 8 odstotkov.

TRŽNI PREGLED.

Kakor vselej, bo tudi zdaj vojska precej spremenila tržne cene. Goveja živina je tako padla ravno pred izbruhom, da se kmetom res ne bi izplačalo za tak skupiček živino rediti. Še meseca julija so plačevali živino po sejmih 72 do 76 K za 100 kg žive teže. — Precej 27. julija se je na dunajskem trgu dvignila cena za 16 K enem stotu. Skoro gotovo bo šla cena prav znatno naprej, ker stotisoči vojakov, ki so poprej imeli doma navadno domačo hrano, bodo v službi vsak dan meso dobili. Iz Balkana pa tudi ne bo toliko živine, kakor poprej.

Vojaška uprava je določila ceno posameznim živilom, kakor jih bo vojaška uprava povsod za vojake plačevala. Plača se: pšenica z 29 h, rž 21.5 h, ječmen 20 h, oves 20 h, ajda 27 h, pšenična moka 39 h, ržena 35 h, turščina 34 h, fižolova 35 h, pšenični kruh 59 h, rženi 40 h za 1 kg. Za živo goved 108 K, za ovce 110 K, prašiče 160 K, teleta 180 K za 100 kg. Goveje meso za 2 K, prašičje 2 K 50 h, teletina 2 K 75 h, kurje meso 1 K 50 h, salami 5 K 50 h, zabela 2 K 60 h, maslo 4 K 10 h, slama 6 K 30 h, trda drva 12 K 50 h, mehka 11 K za 1 m³. Ko bi mogli kmetje po tej ceni svoje pridelke prodajati, bi si res lahko pomagali, tako so pa vedno le stari reveži.

Strnišna žetev se je v srednji Evropi prav slabo obnesla. Kjer so imeli obilo dežja, je bilo malo zrnja. Na Laškem bodo potrebovali do 10 milijonov stotov tuje pšenice, približno ravno toliko na Francoskem. Tudi na Španskem so prav slabo namlatili. Ogri so imeli v dobrih letinah 48 milijonov sto-

tov pšenice, letos je pričakujejo le 34 milijonov stotov. Pri nas je bilo slame dosti, zrnja bo malo. Mnogi kmetje so strn pokosili, ker ni vredno prazno slamo žeti in mlatiti. Posebno slaba je rž, kateri je dež ob cvetu nagajal in ji plovce izpral. Mnogo gospodarjev še semena ni dobilo nazaj. Ni čudno, če se cene dvigajo. Najlepšo pšenico plačujejo že po 30 K. Amerikanci zdaj dobro žanjejo. Še nikdar niso imeli toliko pridelka. Čez 1000 milijonov stotov in dobili le za pšenico čez 800 milijonov. Ječmena je Ruska prodala na tuje 40 mil. stotov. Letos bo menda iz Ruske malo žita prišlo. Skoro gotovo je govorica o slabi ruski letini le poizkus umetno cene dvigniti.

Državna renta je precej padla. Zdaj se obrestuje denar v obveznicah naložen precej nad 5 odstotkov. Neumni ljudje so vsled tega precej začeli govoriti, da denar še v hranilnicah ni zadosti varen. Ravno v hranilnicah je še najbolj varen, ker naše domače hranilnice po kmetih imajo svoj denar na posestvih. Vsak strah je popolno prazen.

Ugodna in obila košnja, lepa rast otave in tuja konkurenca so vzrok, da je cena živine meseca julija še bolj nazaj šla. Ko je hlev poln in živina dorase, mora kmet prodati, če ima tudi zgubo. Vsako tako priložnost izrabijo mesarji brez usmiljenja. Zadnje dni julija se je vse prav znatno na boljše obrnilo. Dne 27. julija je bilo na dunajskem trgu 3431 glav govedi. Plačevali so se debeli voli: ogrski Ia po 98 do 120, IIa 90 do 103, IIIa po 98 do 95, drugi: Ia po 104 do 116, IIa po 94 do 103, bikí po 76 do 96, krave po 76 do 96. Cena se je dvignila za 8 do 16 K pri met. stotu. Cena se bo gotovo še zdatno dvignila, torej nikar prezgodaj živine prodajati.

Tudi cene prašičev so šle naglo kvisko. Dne 28. julija je bilo na Dunaju 14.889 prašičev. Prodajali so prašičje meso: Ia po 140 do 144, IIa po 134 do 139, IIIa po 128 do 132; debele: Ia po 132 do 136, IIa po 128 do 131, IIIa po 130 do 137. Prodajali so se 10 do 20 h dražje kakor prejšnji teden. Pričakovati je še višjih cen.

Najboljše se živina proda na Tirolsko proti meji Švice. Najslabše cene pa ima živina v Galiciji. — Cene mlečnim izdelkom so se precej izboljšale. Zdaj se lahko vse blago precej dobro proda. Mnoge mlekarne imajo pač veliko težavo, ker so poslovdnji odšli k vojakom. Železni kartel v Nemčiji razpada. Čez mero, določeno od kartela, ne smejo izdelovati. Zdaj si močnejše kar domače večje množine med sabo razdele, druge naj si pa z revščino pomagajo. Na Nemškem se napravi na leto do 160 milijonov stotov železa. Polovico tega gre na tuje. Tudi pri nas ne more kartel več tako dreti. Kljub carini se čuti nem-

ška konkurenca. Cene železnim akcijam so zelo padle.

Tudi cene petroleja so šle zelo nazaj. Nalovi se ga več, kakor se ga porabi. Skoro gotovo se kartel razbije.

Svinjska zabela se prodaja na Dunaju po 134 K za 100 kg. Po vseh drugih večjih evropskih mestih je pa dražji. Pravo katastrofo pa imajo v Braziliji in Argentini. Brazilija se je vrgla le na kavo in gumi. Tudi državni finančni načrt davkov je na tem osnovan. Zdaj se je pridelovanje kave in gumijsa v Braziliji in drugod celo pomnožilo, blaga je preveč, cena slaba, banke v nevarnosti, kurz nizek, dežela v zelo slabih gospodarskih razmerah. Evropejci so zgubili več sto milijonov. Plačujejo zelo slabo.

Isto je z Argentini. Tam so hoteli kar čez noč vsi obogateti. Začela se je divja špekulacija s poljem in živino. Ljudje, ki komaj žito poznajo, so hoteli kmetje postati. Iz Evrope so dobili na tisoče milijonov posojil. Zdaj ne morejo obresti plačevati. Veliko so pričakovali od turščice. Imeli so tako slabo vreme, da je niso mogli spraviti. Dobra tretjina je nerabna. Tudi drugače bo treba velike previdnosti pri argentinski turščici.

ZA ČEBELARJE!

Neobdačeni sladkor za čebelno jensko pitanje se bode oddajal okrog srede septembra. Naročila sprejema Slov. osrednje čebelarstvo v Ljubljani do 31. avgusta t. l. Pri naročilu se mora razločno napisati: priimek, krstno ime, bivališče, davčni okraj, zadnjo pošto, železniško postajo, število panjev in množino sladkorja (ne več kot 5 kg za panj). Razpošiljal se bode neobdačeni sladkor le v vrečah po 50 in 100 kg, zato naj sosednji čebelarji ali podružnice naroče skupno. Le čebelarji, ki pri naročilu naznanijo, da pridejo osebno po sladkor v Ljubljano, dobe tudi manjšo množino. Cena se naznani pozneje.

VSEM ČEBELARJEM!

Zaorilo je po naših domovih: »Na vojsko!« Poročila o manifestacijah svedočijo, da je Slovenec — vselej zvest svojemu presvitemu cesarju — tudi stopil na plan, da pomaga reševati čast in blaginjo svoje širše domovine Avstrije pred nizkotnimi spletkarji tam doli na jugovzhodu. Dal Bog nam — kakor vselej — sinove Slovenije z zmago ovenčane v naročje!

Odšlo je na bojišče tudi mnogo tovarišev - čebelarjev. Spremlja naj jih blagoslov vsikdar in povsod, dokler se ne vrnejo k svojcem!

Ostali pa ste na svojih domovih čebelarji očetje in sinovi, katerih ne veže vojaška dolžnost. Do vas se obračamo s prošnjo: Prišel je in bo čas nujnih opravil pri čebelarstvu. Sosed čebelar je odšel na bojišče. Priskočite mu po žrtvovalno na pomoč sosedje; plačilo gotovo ne bo izostalo!

Gotovo more vsak stopiti k četrt ali po ure oddaljenemu čebelarju, da

pregleda, če je pri čebelnih ljudstvih vse v redu. Opozori naj na ukrepe, katere je storiti pri sosedovem čebelarju; ako domači tega niso zmožni, naj potrebno izvrši kratkomalo sam! Treba bo združevati slabiče, preiskati brezmatične panjove in jih brezpogojno tudi ozdraviti, krmiti, pregledati zalogo satja in hranitev tega in iztrkati med. Ukreniti bo potrebno v slučaju ropanja in opozoriti na stvari, ki bi se nam sicer dozdevale malenkostne, pa so potrebne, da jih uvažujemo pri čebelarstvu!

Hvaležno delo imajo sedaj voditelji podružnic in opazovalnic in sploh vsi organizirani čebelarji, ki so ostali na svojih domovih. Pa ne samo članom, pomagajte tudi nečlanom, kolikor je v vaših močeh in gotovo »vam delo in trud ne bo blagoslovil!«

Odbor osrednjega čebelarskega društva v Ljubljani.

DENAR.

Iz denarnih zavodov in od trgovcev se poroča, da zahtevajo ljudje le kovani denar srebro in zlato, češ da je papirnati denar manj vreden in da bo zgubil svojo veljavo. Ljudje pamet! Državna banka ne sme izdati za več papirnatega denarja kakor za toliko kolikor ima zaloge zlata in srebra v shrambah Avstro-ogrske banke na Dunaju in v Budimpešti. Več papirnatega denarja državna banka ne more in ne sme izdati, ker je vezana na postavu, ki jo je naredila državna zbornica. Vsled tega je tudi nemogoče, da bi papirnati denar izgubil svojo veljavo in bil manj vreden kakor srebro ali zlato. Kdor širi take govorice je velik neumnež ali pa zlobnež! Kdor to razume bo lahko tudi ljudem pojasnil, da na Dunaju ne morejo narediti denarja kolikor ga hočejo. Za kovnate novce morajo imeti srebro in zlato, za pokritje papirnatega denarja pa v shrambah banke naloženega toliko srebrnega in zlatéga denarja, da lahko ves izdani papirnati denar s tem poravnajo.

Predpisi o nedeljskem počitku razveljavljeni. Na podlagi cesarske naredbe z dne 31. julija 1914 so se z ministrskim ukazom z dne 31. julija 1914 zakoni z dne 16. januarja 1895, drž. zak. št. 21 in z dne 18. julija 1905, drž. zak. št. 125, o nedeljskem in prazničnem počitku v obrtnih obratih in tudi na podstavi teh zakonov izdane naredbe v polnem obsegu začasno razveljavili. Ker je ta odredba le začasna, so se deželne politične oblasti istočasno pozvale, da naj uvedejo poizvedbe, v katerih obratih bi se lahko uvedel brez škode delni ali popolni nedeljski in praznični počitek. — Predlogi se morajo staviti v treh tednih.

Moratorij.

Moratorij je vladna odredba, katero izda v vojnem času z namenom, da prepreči gospodarske polome. To je nekak odločilni rok za plačilo

obveznosti. Takih odredb se poslužujejo v vojnem času vse države. Ne sme se pa misliti, da so s proglasitvijo moratorija zbrisane plačilne obveznosti in dolgovi. Ne! S proglasitvijo moratorija se dovoli samo neki rok, tekom katerega ni treba državljanom gotovih obveznosti plačevati.

Po zgledu drugih držav je tudi Avstro-Ogrska sklenila, da bo za prvi čas dovolila, da se za kratko dobo odgodijo obveznosti, ki so zasebno pravnega značaja. V ta namen je bila izdana cesarska naredba, s katero se jamči miren razvoj gospodarstva. Javnopravnih zahtev in obvez države se ta cesarska odredba ne tiče.

Uradna »Wiener Zeitung« je priobčila odredbo, s katero se odreja štirinajstdnevni moratorij, in sicer od 1. avgusta 1914. Isto velja tudi za zasebnopravne zahteve, menice, zadolžnice itd. V moratorij ne spadajo:

1. Povračilni zahtevki zneskov do 200 K iz vlog pri kreditnih zavodih ali terjatve tekočega računa.
2. Terjatve iz službenih in plačilnih pogodb.
3. Terjatve iz najemninskih pogodb.
4. Rentne terjatve in zahteve za dajatev vzdrževanja.
5. Zahteve na plačilo obresti in povračilo glavnice iz državnih dolgov in državno garantiranih obveznosti.

Vlada je pooblaščenca, da odredi daljine izjeme te odredbe.

Nekoliko pojasnila.

1. Hranilnice in banke se lahko poslužijo te pravice, da od hranilnih vlog in vlog v tekočem računu ne izplačajo večjih zneskov kot 200 K.
 2. Plače uslužbencem in delavcem se morajo od delodajalcev plačevati.
 3. Tudi najemnine se morajo plačevati.
 4. Zahteve za dajatev vzdrževanja, a. pr. starišem, se morajo plačevati.
 5. Država mora svoje državne dolgove in obresti od njih plačevati.
- Odlože pa se plačilne obveznosti zasebnikov, ki izvirajo iz meničnih ali zadolžničnih obveznosti.

Ta odredba velja za sedaj za štirinajst dni od 1. t. dalje.

Vsled moratorija se bodo našli na deželi sleparji, ki bodo ljudstvu za hranilne knjižice ponujali manj, kakor je na knjižicah, lagali se bodo, da knjižice niso nič vredne ter bodo na tak sleparsi način izvajali knjižice. Na take sleparje je treba strogo paziti in jih takoj naznaniti oziroma oddati orožništvu. Proti takim sleparjem se bo brezobzirno postopalo, ter bo vsak brezobzirno oddan v preiskovalni zapor. Prav bi bilo, da to svarilo čč. gg. župniki ljudstvu s prižnice javijo.

Hranilne vloge ne izgube vsled moratorija niti vinarja na svoji vrednosti, zato se morajo **hranilne knjižice** dobro shraniti, ker ko bo moratorij pre-

klican, se bodo dobili od hranilnic lahko zopet vsi vloženi zneski.

Davke, prispevke in druge terjatve države in dežele je treba plačevati, četudi je proglašen moratorij. Odložilno moč pa imajo plačilne obveznosti, na primer računi, dolgovi zasebnikov in trgovcev, sodnijski stroški, računi odvetnikov, zdravnikov, zavarovalnine zasebnih zavarovalnic, zavodov itd. C. kr. poštna hranilnica se sedaj ne poslužuje pravic moratorija in izplačuje zneske vlog do popolne višine.

O AVSTRIJSKEM NARODNEM GOSPODARSTVU IN O VOJSKI.

Mnogo pozornosti so vzbudila pretekli teden izvajanja tajnega svetnika dr. Rud. Siharta, ki je razpravljal o stanju avstrijskega narodnega gospodarstva z ozirom na vojno.

Pisatelj se vprašuje, ali more avstrijsko prebivalstvo gledati z zaupanjem na narodnogospodarsko pripravljenost države, ter izjavlja, da se mora na to vprašanje brezpogojno in neomejeno pritrilno odgovoriti. Avstrijsko narodno gospodarstvo da je pripravljeno za vse slučaje, ki jih vojska nanese. Kar je bilo slabotno in negotovo, da je v težkočah zadnjih mesecev zdavnaj popadalo in zamrlo, ostalo pa da sledé vojski časi gospodarske povzdizdravo in trdno. Vsaka skrb, vsak strah za premoženje, ki se ga je zaupalo zakonitim državnim organom, je nesmisel in zločin. Pisatelj poudarja, da se v vojnem času ne sme nikdar pozabiti, kar tudi uči skušnja, da sledé vojska časi gospodarske povzdige; to se je z izredno jasnostjo pokazalo po nemško-francoski vojski, po burski in tudi po zadnjih balkanskih vojskah. V modernem narodnem gospodarstvu pač tiči neka čudovita prenavljajoča sila, vsled katere si vselej z izredno naglico opomore. Predvsem pa se ne sme pozabiti, da je vojska proti Srbiji vojska za narodnogospodarske zadeve, katere je treba obvarovati neprestanih vznemirjenj, ki izvirajo iz srbskih rovarij. Nam se niti zaradi našega denarstva, niti glede državnih dolgov ni ničesar bati od vojske. Naš denarni stroj je postavljen na tako trdne podlage, kakor katerikoli v Evropi. Naši državni papirji nesejo po sedanjem kurzu obilno pet odstotkov, kar pomeni nenavadno visoko vrednost. Kdor kljub temu v položaju, kakršen je zdaj, državne papirje prodaja, ne škoduje samo državi, ampak tudi sam sebi, ker ima pri kupčiji izgubo, ki se ne da popraviti. Še veliko bolj nespametno bi bilo jemati vloge iz bank in hranilnic in denar domov znašati. Taka dviganja so nespametna in obsodbe vredna, ker je kakovost avstrijskih hranilnic in bančnih zavodov nad vsak dvom vzvišena. Občinstvo ima izgubo na obrestih, in plačilna sredstva, ki so gospodarskemu življenju na razpolago, se brez razloga manjšajo. Ravno tako je obsodbe vredno, če kdo zdaj iz nepotrebnega strahu akcije industrijskih podjetij, ki jih ima, za vsak denar razmeče. Akcije dobrih industrijskih in prometnih zavodov so za

občinstvo najpripravnije vrednote. Železen rudokop, petrolejski viri, pristaniške naprave, to so stvari, ki jim nobeni politični in vojni zapletljaji ne morejo narediti škode. Mi nimamo, pravi dr. Sihart nobenih namišljenih vrednot. Kdor bi se danes dal zmotiti v strahu zaradi vojske in bi upravičene dežele pri industrijah in prometnih družbah od sebe zmetal, bi škodil sebi in državi in bi samo tistim bogastvo delal, ki so dovolj pametni, da se za temi zakladi vpognejo in jih poberejo.

Iz teh izvajanj posnamemo za nas lahko to, da se nam vsled vojne ni bati gospodarskega ali celo državnogospodarskega poloma. Država je za vojno z denarjem dobro preskrbljena. Strah za hranilne vloge, kar smo že in zopet iznova poudarjamo, je prazen.

Brez gospodarske škode posameznikom pa ni nobene vojske. Naš kmetovalec bo občutil to bridko. Vojska je vojska! Kar se bo dalo storiti, se bo v pomoč našega ljudstva brez dvoma storilo. Treba je zaupanja in moči, da se bodo lažje prenesle nastale težave. Treba pa je tudi odprtega srca za pomoč drug drugemu. Z zaupanjem v boljšo bodočnost po končani vojski, naj se gleda naprej in kvišku do Onega, ki daje moči tudi v najtežavnejših časih.

Orlom!

V tem mesecu je nameraval srbski Sokol posetiti vseslovenski sokolski zlet v Ljubljani. Brezdvomno je bil namen tega poseta združen z nado, da se bo našlo ob tej priliki ugodnih tal za setev misli in vpogled na cilje, katere je zasledoval srbski Sokol pri svojem delovanju. Misli, iz katerih je zrastel duh, ki je vodil sarajevske zločince. Cilji, ki stremijo za tem, da postane kdaj naša lepa zemlja last Srbstva. Saj je znano, da je bilo srbsko sokolstvo v najožjem stiku z društvom »Narodna Obrana«.

Pa se je čudovito preobrnilo! V tem mesecu korakajo slovenski Orli proti Belgradu ne v svojih društvenih, temveč v cesarskih uniformah. . . . Mnogo jih je šlo iz vaših vrst! Prav tako, saj so za to, za kar so jih poklicali. Naj bi se vrnili kot zmagovalci in tako povzdignili ugled in moč naše organizacije. Kaj pa vi, katerim ni bilo dano iti? Ostali ste doma, da čuvate domove in polja. Pokažite se v teh težkih časih, da ste tudi doma pravi Orli, pravi slovenski fantje. Pomagajte lajšati bridkost zapuščenih, brišite z ljubeznijo, požrtvovalnostjo in vztrajnim delom solze sirot. Delajte kar in kjerkoli morete, v domovih in na poljih, ob posteljah bolnih, pri ognjiščih revnih, pod krovi trpečih. Bodite apostoli ljubezni in dela v teh dneh vsem, ki so ljubezni in delavnih moči potrebni.

S tem bodele vršili doma in med najbližnjimi domačini svojo dolžnost, katero spolnovati so vas učili vaši voditelji. Vršili bodele dolžnost, ki jo imate do domovine in cesarja na ple-

menit način. Pokažite, da ste Orli! Zanašamo se na vas! Ne pozabite pa se tudi v molitvi pridružiti slovenskemu ljudstvu, ki moli dan na dan za v armadi se nahajajoče. Saj so v armadi tudi vaši bratje — Orli! Kvišku srca, ki naj bodo polna zaupanja, da se nam vrnejo lepši in boljši časi! Na zdar!

Kot orel čuva dom in rod,
tako svoj rod in dom nezgod
braniti hočemo mi!
Kot iz oblakov blisk in tresk
orjaške hraste stere v pesk,
sovraže stremo mi!

Kaj hoče Srbija?

Mož, ki ima brezdomno globok in dalekosežen političen pogled, priobčil v »Slovincu« članke pod naslovom »Hrvatstvo in srbstvo«. Iz teh člankov razvidi lahko vsakdo, kam meri takomenovana »velesrbska propaganda«. V naslednjem vzemimo nekatere misli iz teh člankov, da bo ljudstvo videlo, da živimo v silno resnih časih in da ni v nevarnosti samo naš obstoj, temveč v nevarnosti tudi skala, na katero se opiramo Slovenci — katoličanstvo med Slovenci.

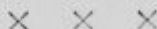
Velesrbska misel ima namen: 1. napraviti med Jugoslovani v Avstriji mnogo nezadovoljnosti, 2. pomagati s tem srbski državi v teženju, da si pridobi ozemlje Hrvatov in Srbov in s tem postane velika in močna država na jugu. Vzemimo, da bi se v svetovni vojski posrečilo Avstrijo razrušiti in da bi trojni sporazum (Rusija, Francoska in Angleska) hrvatsko - slovenske dežele pridelil Srbiji. V tistem hipu, pravi pisatelj v »Slovincu«, bi se začelo pod vodstvom strastnih srbskih popov najkru-tejše preganjanje katoliških Hrvatov in Slovincov. Kajti katoličanstvo nima bolj besnega in bolj omejenega sovražnika kot je srbski pop. Ta pa je edino merodajni voditelj srbskega naroda. Ne smemo misliti, da je srbski pop nekaj podobnega kakor naš duhovnik. Naš duhovnik dela v prvi vrsti za versko življenje naroda in ga uči ljubezen do Boga in do bližnjega. Srbski pop pa živi samo kot politični agitator in hujska ljudstvo v divje sovraštvo zoper vse, kar je katoliško. Nobenega dvoma ni, da bi Srbi v tistem trenutku, ko bi dobili naše dežele, podpirali svoje pristaše in jim dali toliko politične moči v roke, kolikor bi je ne pridržali sami zase — katoliški Slovenci in Hrvati pa bi postali brezpravne pare na svoji rodni grudi. Nič boljše bi ne bilo kot v turskih časih. Le tisti more o tem dvomiti, ki Srbe ne pozna.

Velesrbsstvo svojih namenov ne more doseči drugače, kakor potem svetovne vojske. Zato se tudi Srbija pripravlja z vsemi sredstvi. Doma vzdržuje armado, ki ni v nobenem razmerju s številom prebivalstva in z gmotnimi silami države. Vsled tega so vojaška in davčna bremena v Srbiji grozna. Ljudstvo ječi in stoka pod temi bremen in trumoma bežijo begunci čez mejo. Srbija seveda dobro ve, da je nasproti Avstriji pritlikavec, ki se sam še ganiti ne

sme. Toda Srbija nestrpno pričakuje velike svetovne vojske med trojnim sporazumom in trozveza, tedaj tisto vojsko, v kateri si bodo stale nasproti na eni strani Francija, Rusija in Anglija, na drugi strani pa Avstrija, Nemčija in Italija. Srbija upa na zmagajoč trojnega sporazuma. Srbija skuša z bombami in drugimi izzivji pospešiti izbruh te vojske. Srbija računa z gotovostjo, da je Rusija ne pusti na cedilu, če bo napadena. Zato hoče, da jo Avstrija napade. Zato pa nastopa s tako nesramnostjo. Zato se je tudi v Belgradu skuhal načrt za sarajevski umor. V splošnem evropskem klanju in pobijanju upa narediti Srbija svo »kšeft«.

To hoče Srbija.

Iz tega se vidi, kako nevarna je velesrbska propaganda za svetovni mir. Brez svetovne vojske Srbi ne pridejo do svojih namenov, katere smo navedli zgoraj. Velesrbsstvo pomenja vojsko.

Te misli so bile napisane pred dobrim tednom. Danes se že kaže, kako prav je imel pisatelj in da je gledal res globoko.

Ali bo pa tudi Srb dosegel svoj namen, četudi je povzročil svetovno vojsko, to je drugo vprašanje. Najbrže se mu bo mnogo preobrnilo in predrugačilo.

V poduk ljudstva.

ZAKON O VOJNIH DAJATVAH.

V zadnji številki našega lista smo rekli, da je sedaj nujno podučiti naše ljudstvo o tem važnem zakonu. V naslednjem hočemo opjasniti najvažnejše določbe tega zakona.

Osebnostno službovanje.

Kdo je podvržen temu zakonu? Vsi delazmožni moški do 50tega leta starosti. Zakon namreč določuje, da sme država zahtevati vojne dajatve, ako si v miru navadnim potom ne more preskrbeti potrebščin za armado, orožništvo, finančno stražo in svoje gospodarstvo. Moški, ki se pritegnejo v delo smejo se porabiti samo za taka dela, katerih so sposobni. Vsi, ki se pritegnejo k vojaškim dajatvam se morajo pokoriti ukazom vojaških oblasti. Ako bi se ne, kaznujejo se po vojaškem sodišču.

Kdo je oproščen? Za delj časa trajajočo službo se ne smejo porabiti: kmetje, tovarnarji in obrtniki. Sploh tisti, vsled kateri odsotnosti od doma bi gospodarstvo doma in rodbinski udje trpeli.

Kaj smejo v delo pritegnjeni zahtevati? Več kot 8 kron na dan ne dobi nihče. Primerno plačo določi vsakemu posamezniku vojaško vodstvo v sporazumu z županom. Izdatki za pot se vsakemu povrnejo. Vsak ima tudi pravico do hrane, toda od dnevne plače se mu stroški za hrano odračunajo.

Kakšna je hrana? Za zajtrk kava, za kosilo govedina, sočivje ali suha moč-

nata jed, en četrt vina ali kozarec piva. Za večerjo sočivje ali suha močnata jed, četrt vina ali kozarec piva. Vsak dobi lahko še enkrat kavo na dan in za ves dan 700 gramov kruha. Vse to stane na dan 1 K 79 vin., kar se od dnevne plače odtrga.

Ako kdo oboli ali umrje med službovanjem? Oboleli ima pravico zahtevati brezplačen sprejem v vojaško bolnico. Ako to ni mogoče, mora skrbeti zanj občina. Ako pa se kdo ponesreči, da je za delo nezmožen, ali ako umrje ima njegova družina, za katero je skrbel, pravico zahtevati to, kar je, za prvi slučaj, določeno za prskrbo invalidov, v slučaju smrti pa to, kar je predpisano za družino v boju padlih vojakov.

Kaj dobe rodbine teh uslužbencev? Iste podpore kot rodbine mobiliziranih vojakov.

Kako se dele ti uslužbenci? Prosta ki so delavci, ki imajo največ plače na dan K 3. Podčastniki so tisti, ki imajo več plače. Častniki pa tisti, ki opravljajo častniške posle.

Druge dajatve.

Od vsakega gospodarja ima pravico vojna uprava zahtevati, da preskrbuje s hrano one, ki opravljajo službo v smislu tega zakona. Dalje sme vojna uprava uporabljati tudi zasebne automobile in druga prometna sredstva. V hišah sme kvartirati vojaštvo ali pa shranjevati vojaške potreščine.

Koliko plačuje vojna uprava hrano? (Cena se razume za 1 kg) pšenica 29 vin., rž 21½ vin., ječmen 20 vin., pšenična moka 39 do 43 vin., rženi kruh 40 vin., pšenični kruh 59 vin., riž 70 vin., fižol 50 vin., leča 75 vin., grah v strokih 70 vin., grah luščen 80 vin., krompir 13 vin., kislo zelje ali repa 31 vin., sočivje 40 vin., makaroni 1 K 20 vin., kava 4 K 50 vin., čaj 12 K 50 vin., sladkor 7 K 50 vin., čebula 24 vin., goveje meso 2 K, svinjsko meso 2 K 50 vin., telečje meso 2 K 75 vin., svinjska zaseka 2 K 60 vin., surovo maslo 4 K 10 vin., vino (1 liter) 1 K 40 vin., pivo tudi 1 liter 50 vin.

Plačuje se v gotovini. Le v izrednih slučajih izdaje vojna oblast pobodnice. Čez plačo se lahko pritoži tekom 6 mesecev pri domači občini.

Pritožbe proti pritegnjenju k vojnim dajatvam se morajo nasloviti na okrajno glavarstvo. To je prva oblast. Druga oblast je deželno predsedništvo. Tretja pa domobranksko ministrstvo. Odozile moči pa pritožba nima. Tudi ako se čuti kdo za pritožbo opravičenega, mora, dokler ni ista rešena, spolnovati zahteve, nanj stavljene v zmislu zakona o vojaških dajatvah.

Vsi spisi, ki se tičejo vojaških dajatv so koleka prosti.

Kazen. Kdor bi se ustavljal na katerikoli način se primora k spolnovanju dolžnosti z vojaško silo.

Sleparske laži.

Med ljudstvom se trosi laž, da bodo kmetom pobrali govejo živino vojakom za hrano. Take laži izvirajo brez dvojbe

od ljudi, ki bi radi kmete oslepariti, da bi jim sedaj živino poceni prodali. Ob last, na noge! Tu je treba z vso silo poseči vmes. Že zdaj so nam znani slučajji, da se nekateri v strahu prodali govedi pod ceno. Prosimo vse naše somišljenike, naj pouče ljudi, da zakon pač ukaže, da se mora prodati, in sicer za dobro ceno, konji, in če je treba, tudi druga vprežna živina; za klavno živino pa ni nobenega zakona.

PRESKRBNINA ZA DRUŽINE VPOKLICANIH VOJAKOV.

Že zadnjič smo opozorili na važnost zakona glede preskrbnine družin mobiliziranih vojakov. Danes hočemo o njem nekoliko natančneje spregovoriti.

Za koga velja ta postava? Vpoklicani vojak mora biti avstrijski državljani. Za ogrskega vpoklicanega ne velja ta postava. Je pa vseeno ako je mož vpoklican v pravo vojaško službo ali pa v črno vojno. Preskrbnina se izplača v obeh slučajjih.

Kdo more preskrbnino prejeti? Družina vpoklicanega vojaka. K družini spadajoči pa se v vsakem slučaju smatrajo: žena in otroci, dalje tudi stariši, stari očetje in matere, kakor tudi stari očetje in matere zetov in snah, očimov in mačeh in pa nezakonski otroci. Žena in otroci dobe preskrbnino tudi če žive v inozemstvu n. pr. Nemčiji ali kje drugod. Ostali gori navedeni družinski udje pa prejmejo preskrbnino le takrat, ako žive v Avstriji.

Ali zadostuje samo sorodstvo k vpoklicancu, da se more prejeti preskrbnina? Ne! Do preskrbnine so upravičeni samo oni izmed gori navedenih sorodnikov vpoklicanega, katere je vpoklicanec s svojim zaslužkom podpiral, katerih oskrbovanje je bilo torej bistveno odvisno od zaslužka vpoklicanega. Ako je tedaj en družinski član vsaj deloma delozmožen pa ne zasluži toliko, da bi se mogel popolnoma preživljati, tedaj dobi preskrbnino. Tako na primer so upravičeni do preskrbnine stariši vpoklicanega, ki imajo majhen zaslužek, ali pa bratje in sestre vpoklicanega, ki dobivajo kot vajenci plačo. To pa le v tem slučaju, ako je vpoklicanec storil zanje le toliko, da je bila njih popolna oskrba bistveno odvisna od njegovega zaslužka. Zaslužek vpoklicanega mora izvirati od dela. Zato so upravičeni do preskrbnine svojci delavcev in nastavlencev, kakor tudi malih kmetovalcev, ki ne vzdržujejo nobene tuje moči, in malih obrtnikov, ki delajo brez pomočnikov. Obrtnik pa sme držati vajence, ne da bi izgubil pravico do preskrbnine.

Kdaj se preskrbnina ne izplača? Preskrbnina se ne izplača, dokler vpoklicanec dobi plačo, ali ako je v tako dobrih premoženjskih ali pridobitvenih okoliščinah, da preskrba svojcev z vpoklicanjem ni v nevarnosti. Ako pa se izpremene v času, ko služi vpoklicanec, razmere kakega svojca, ali ako se vpoklicancu plača več ne izplačuje, potem more oni, čegar prošnja je

bila enkrat odklonjena, vložiti novo prošnjo.

Iz česa obstoji preskrbnina? Preskrbnina je dvojna: 1. dnevna preskrbniška pristojbina (za hrano) in 2. dnevni najemninski prispevek (za stanovanje).

Le tisti ne dobi nikake stanovanjske pristojbine, ki stanuje v lastni hiši ali v taki hiši, ki je last vpoklicanega ali kdor ima stanovanje v javnih zavodih, na primer v ubožnici.

Kako visoka je preskrbniška pristojbina? Kot preskrbniško pristojbino določa zakon za vsakega upravičenca na dan znesek, ki je določen za »preskrbovanje vojaških čet za glavo in dan«. Ta znesek določi vsako leto vojno ministrstvo.

Koliko znaša najemninski prispevek? Ta znaša polovico zneska, ki je določen kot preskrbniška pristojbina.

Koliko dobe otroci? Otroci, ki še niso osem let stari, dobe le polovico preskrbniške pristojbine in najemninskega prispevka.

Vsled okrožne odredbe z dne 12. januarja 1914 znaša skupni prispevek (obstoječ iz preskrbniške pristojbine in najemninskega prispevka):

Kraj:	Za osebo čez 8 let staro	Za osebo pod 8 let staro
Ljubljana	K 1-14	57 vin.
V ostali Kranjski	" 1-65	52 1/2 "
Dunaj	" 1-32	66 "
Na ostalem Nižavstrijskem	" 1-21 1/2	60 3/4 "
Linc	" 1-32	66 "
Na ostalem Zgornjeavstrijskem	" 1-14	57 "
Trst	" 1-30 1/2	65 1/4 "
Na ostalem Primorskem	" 1-20	60 "
Celovec	" 1-27 1/2	63 1/4 "
Na ostalem Koroskem	" 1-18 1/2	59 1/4 "
Gradec	" 1-24 1/2	62 1/4 "
Zader	" 1-20	60 "
V ostali Dalmaciji	" 1-10 1/2	55 1/4 "

Iz te razpredelnice je razvidno, da tisti, ki stanujejo v glavnih mestih, dobe več kakor pa oni, stanujoči v manjših mestih. V inozemstvu se nahajajoči upravičenec dobi 1 krono 20 vinarjev, otrok pod 8 let 60 vinarjev. Ima li vpoklicanec ženo in dva otroka, od katerih eden je star čez 8 let in eden pod 8 leti, in podpira svojo mater, ki se večinoma preživlja le od nje, in vsi stanujejo v Ljubljani, tedaj dobe te štiri osebe dnevno skupaj: trikrat po 1 krono 14 vinarjev = 3 krone 42 vinarjev, enkrat po 57 vin. (za otroka pod 8 leti) = 57 vinarjev, tedaj skupaj vsa družina = 3 krone 99 vinarjev.

Zelo važno! Preskrbniški prispevek za vse družinske svojce skupaj pa ne sme prekoračiti povprečnega dnevnega zaslužka vpoklicanega. Več kakor je vpoklicanec povprečno zaslužil, ne more družina prejemati, čeprav šteje še toliko glav. Ako je vpoklicanec, čegar družina ima po zgoraj napravljenem nastavku dobiti 3 krone 99 vinarjev, zasluži povprečno le 3 krone 60 vin. na dan, tedaj bi dobivala družina le 3 krone 60 vin. na dan. Ako je vpoklicanec podpiral svojca, toda le z manjšim zneskom, kakršnega določa postava kot preskrbniški prispevek, tedaj dobi ta

družinski član le toliko, kolikor je vpoklicanec v resnici plačal. Če je tedaj kdo, ki nima žene in zakonskih otrok, svojci materi in svojemu nezakonskemu otroku dajal le dvajset kron mesečno, potemtakem dobi mati ali otrok le 66 2/3 vinarja na dan. Če vpoklicanec pobegne ali če ga vojaško sodišče obsodi v težko ječo (ne pa, če je kaznovan v navadni zapor), tedaj se od dneva ubega ali od dneva pravne moči sodbe ne izplača nikak prispevek več. Preskrbniški prispevek se začneja od dneva, ko je bil družinski oskrbovatelem vsled vpoklicanja zadržan, da bi izvrševal svoj obrt, in traja do dneva povratka v svoje stanovišče. Računa se tedaj tudi potovalni čas, ravnotako tudi čas, katerega prebije v kaki bolnici ali oskrbovalnici. Če je kak vpoklicanec v boju ubit ali če ga po kakem boju pogreše, ali če umre vsled telesne poškodbe ali bolezni, katero si vsled vojaške službe nakopje, tedaj pristoji tistim, ki so upravičeni do preskrbniškega prispevka, ta preskrbniški prispevek še šest mesecev po smrti ali po dnevu, ko so ga pogrešili, četudi je vojska končana tekom teh šestih mesecev. Po teh šestih mesecih pa imajo pravico do zelo majhne, takomenovane vojaške preskrbe.

Preskrbniški prispevek je nerubljiv. Preskrbniški prispevek ne more sodišče zarubiti, tudi vsak preodkaz je neveljaven. Le zneski, katere oblast ali občina izplača kot predujem za preskrbniški prispevek, se morejo poračunati.

Kako se zahteva preskrbniški prispevek? Vpoklicanec more zahtevati preskrbniški prispevek, če ima za to dovolj časa; zahtevajo ga pa lahko tudi svojci, katerim pristoji pravica, tedaj žena, otroci itd. Za zakonske otroke ga lahko zahteva mati, za nezakonske pa varuh. Priglasitev je naznaniti občini, v kateri upravičenec stanuje. Ako svojci stanujejo na raznih krajih, tedaj se prihlasi pri raznih uradih. Če stanuje upravičenec na Ogrskem ali v Bosni, tedaj se prihlasi pri politični oblasti, kamor je vpoklicanec pristojen. Ako upravičenec stanuje izven Avstro-Ogrske, tedaj se prihlasi pri najbližjem konzulatu ali poslanstvu. Nepotrebne so pismene prošnje, ker imajo vsi uradi, ki pridejo v poštev, pripravljene obrazce ali formularje, katere morajo po navedbah upravičenca izpolniti. Dobro je, da se pri zglastvi predlože listine, iz katerih je razvidno sorodstvo vpoklicanega. Žena naj tedaj predloži poročni list, otroci pa naj izkažejo svoje sorodstvo s krstnim listom. Ako se pa vloži pismena prošnja, tedaj je koleka prosta. Prošnjo se odpošlje lahko tudi po pošti. V takem slučaju ni treba prilepljati kake znamke, če se napiše na ovitek ali kuverto: »Se tiče priglasitve za preskrbniški prispevek. Po § 12. zakona z dne 26. decembra 1912, drž. zakon. 237, poštne prosto.«

Kdaj naj se izvrši priglasitev? Priglasitev se naj izvrši takoj po dostavljenem vpoklicanju in če ne dopušča čas, takoj po odhodu k vojakom. Tekom dveh mesecev po vpostavljenju v neaktivno razmerje, po razoroženju vpoklicancev ali tekom šestih mesecev po smrti ali pogrešanju

vpoklicanca se treba prijaviti, drugače je prepozno.

Kdaj in komu se izplača preskrbninski prispevek? Preskrbninski prispevek se izplača tistemu, ki je naznanjen pri priglasitvi upravičenja kot sprejemnik. Ako upravičenci ne stanujejo v enem in istem stanovanju, tedaj se lahko naznani, da se vsakemu posameznemu odpošlje denar. Vsekakor pa je boljše, ako se vsi upravičenci že prej zedinijo na osebo, ki prejema za vse denar. Oblast pošlje namreč denar za vse družinske člane le na eno osebo, čeprav se imenuje več sprejemnikov. Ako sama izbere osebo, tedaj pošlje na najbližjega sorodnika vpoklicanca. Da oblast ne izbere koga, ki družini ni po volji, tedaj je boljše, da se že prej imenuje sprejemnika. Kako si svoji med seboj razdele denar, se oblast ne vmešava. Izplačuje se preskrbninski prispevek vsakega pol meseca, in sicer če možno dne 1. in 16. Zgoditi se ima vedno vnaprej. Že radi tega je potrebno čim najhitreje priglasenje. Preskrbninski prispevek ni treba vračati, tudi ako se vpoklicanec pred dnevom, do katerega je vplačan, vrne domov.

Kdo določa k upravičenju? Da dobi družinski član vpoklicanca preskrbninski prispevek, določajo komisije. V to imenuje uradnika deželni predsednik, finančni ravatelj in deželni odbor. V Ljubljani pa odpošlje namesto deželnega odbora svojega zastopnika ljubljanski župan. Občine so zavezane na zahtevanje oblasti, da sodelujejo na izvršitvi zakona, predvsem, da pridno poizvedujejo. Politična oblast lahko določi poljubne osebe kot zaupnike za te poizvedbe.

PROŠNJE ZA OPROSTITEV OD VOJAŠKE SLUŽBE NIMAJO ODLOŽILNE MOČI.

Vojaške osrednje oblasti morejo dovoliti oprostitve brambni dolžnosti podvrženih uslužbencev od vojaške službene dolžnosti le v najnujnejših slučajih in le za kake delovrste, ki delajo za vojaške namene, n. pr. v tovarnah, ki delajo za armado. Glede na nastop vojaške službe nimajo oprostilne prošnje nobenega odločilnega učinka. S tem, da napravi kdo prošnjo, še ni rečeno, da mu ni treba iti služiti, temveč mora iti vsaj za toliko časa, da je prošnja od merodajne oblasti rešena. Prošnje za oprostitev konj se ne morejo poštevati.

POŠTNI PROMET V VOJSKI.

Za posredovanje poštnega prometa z vojsko (armado) na bojnem polju se postavijo vojni poštni uradi. To vojni pošti se pošiljajo:

A. Službene (uradne) pošiljke, ki jih oddajajo poveljstva, vojaška in civilna oblasta, vojaški in civilni uradi in zavodi, in sicer

do vojske (armade) na bojnem polju in od nje.

B. Zasebne pošiljke, in sicer:

1. K vojski na bojnem polju: a) navadna (ne priporočena) pisma do teže 100 gramov, vojnopoštne dopisnice, napravljene na rožnobarvenem papirju z napisom »Feldpost - Korrespondenzkarte«, potem

navadne dopisnice, tiskovine, časopisi, vzorci blaga in opravilne listine; b) pisma z napovedano vrednostjo do 1000 K. — Vse to se lahko vojakom v vojsko pošilja.

2. Od vojske na bojnem polju. Vojaki iz vojske pošiljajo lahko: Dopisnice, navadna pisma, ki pa morajo biti odprta. Denar — v znesku do 1000 K — smejo vojaki pošiljati samo potom predstojnih poveljstev v pislih z napovedano vrednostjo.

Rekomandirana pisma, ekspresne pošiljke ali pošiljke proti poštnemu povzetju niso dopustne. Poštne nakaznice, poštni nalogi in plačilne nakaznice poštno-hranilnišnega urada se ne pošiljajo z vojnopošto.

Vojnopoštne dopisnice dobé vojaki brezplačno. Vsi drugi pa dobé take dopisnice pri državnih poštah uradih za 1 vinar za dopisnico. Pisma in dopisnice, ki jih oddajajo vojaki na vojnem polju, so prosta vsake pristojbine, torej ni treba prilepljati nanje nobenih znamk. Za druge pošiljke pa morajo plačati pristojbino kakor v miru, in sicer naprej. Za vrednostna pisma in pakete je določena posebna pristojbina za vojake.

Kako se napravljajo naslovi na pisma in druge pošiljke, ki se pošiljajo vojakom?

Vzemimo zgled! Franc Debeljak iz Naklega pri Kranju je bil korporal pri pehotnem polku št. 4, 12. kompanija. Moral je v vojsko. Vsem vojakom se pravočasno naznani, da so navezani na določen vojni poštni urad (Feldpostamt). Ti uradi imajo svoje številke. Franc Debeljaku se je naznanilo, da spada k vojnopoštnemu uradu št. 65. To mora tistim, od katerih pričakuje pisem, takoj naznaniti. Ako mu hočejo domači pisati, morajo napraviti naslov sledeče:

Pošiljatelj ime Ana Debeljak naslova Naklo pri Kranju, Krensko.	Vojna pošta (Feldpost).
Prejmi Korporal Ivan Debeljak pehotni polk št. 4 12. kompanija.	
Vojnopoštni urad št. 65. (Feldpostamt Nr. 65.)	

Torej kaj je glavno! Glavno je, da domači zvedo najprve od vojaka, katerega vojnopoštnemu uradu je pridelen. To mora seveda vojak, takoj ko izve številko, domačim naznaniti. Torej nobenega kraja in nič drugega ni treba na kuverto zapisati. Pač pa mora biti napisan na kuverti naslov dotičnega, ki pošiljatev odda. To pa zato, da se pošiljatev v slučaju, da bi se ne mogla dostaviti, lahko vrne. Važno je tudi, da se navede pri imenu vojaka, kateremu je pošiljatev namenjena, tudi njegovo šaržo in pa vojaško krdelo, v katero je vojak uvrščen. Pošiljke z ne- točnimi ali nedopustnimi napovedbami v naslovu se ne odpošljejo.

Vojna pošta prične svoje delovanje

na ukaz armadnega višjega poveljstva. Kdaj bode začela vojna pošta delovati, se bode naznanilo z lepaki. Se li smejo in pod katerimi pogoji se smejo k vojski na bojnem polju pošiljati zasebni paketi, to se bo šele pozneje določilo in razglasilo.

Draginja.

Ker se je bilo bati, da bodo nekatere trgovci skušali v svojo korist izkoristiti položaj, je izdala c. kr. dež. vlada za Kranjsko poseben cenik za prodajo blaga, katero spada k najnujnejšim potrebščinam vsakdanjega življenja. To blago se sme prodajati najvišje po v ceniku določenih cenah. Okrajna glavarstva so razglasila cenik ljudstvu potom lepakov, ki so se nabili po hišah vasi in trgov. Cenik za Ljubljano je nekoliko drugačen kot za deželo.

Nekaj važnega je tole: ni izključeno, osobito glede moke, da bi morda posamezni obrtniki skušali svoje zaloge zadrževati, oziroma kupcem zatajevati. Tako postopanje je kaznjivo!

§ 482 kazenskega zakona določa, da zakrivi obrtnik, če zataji svojo zalogo ali če se brani kateremukoli kupcu prodajati, pregrešek. Če se zgodi tako postopanje za časa javnih nemirov t. j. vojske se kaznuje obrtnik poleg tega, da izgubi pravico do obrti tudi s strogim zaporom od 1 do 6 mesecev.

Trgovci torej ne smejo blaga dražje prodajati kot je določeno v od vlade izdanem ceniku, ne smejo pa tudi blaga zakrivati in se braniti ga prodajati.

Preskrba prebivalstva z neobhodnimi potrebščinami.

Dne 1. avgusta 1914, je v c. kr. dvorni in državni tiskarni izšel in se razposlal 103. kos državnega zakonika v nemškem jeziku. Pod št. 194. vsebuje naslednjo cesarsko naredbo od 1. avgusta 1914, s katero se za sedanje izredne razmere, povzročene vsled vojnega stanja, ukrepajo določbe o preskrbi prebivalstva z neobhodnimi potrebščinami:

»Na podlagi § 14. državnega temeljnega zakona z dne 21. decembra 1867, drž. zak. št. 141, odrejam naslednje:

Popis zalog.

§ 1. Politična deželna oblast se pooblašča, da odredi popis o zalogah neobhodnih potrebščin, bodisi od slučajev do slučajev ali pa tako, da se popis redno ponavlja. Kot neobhodne potrebščine velja tu, kakor sploh v tej naredbi razno blago, ki služi v zadovoljitev nučnih življenjskih potreb za ljudi in kot krma za domače živali, kakor tudi stvari, iz katerih se to blago izdeluje.

§ 2. Po razglasitvi take odredbe so dolžni izdelovalci, trgovci, skladišča in prometna podjetja, ki imajo neobhodne potrebščine v zalogi, bodisi v lastnih ali tujih prostorih ali jih imajo v shrambi za druge, v teku roka, ki je določen v razglasu, politični okrajni oblasti naznaniti množino in vrsto zalogo. Kdor ima v

shrambi zaloge drugih, je dolžan naznati onega, ki je opravičen z zalogi razpolagati. Politična okrajna oblast je upravičena, da tudi brez predhodnega razglasa v teku gotovega roka zahteva od posameznih oseb ali podjetij, ki so dolžna dati pojasnila, da naznajo svoje zaloge. Politična deželna oblast je upravičena, da v razglasu omeji popis zalog na one kategorije prizadetih obvezancev, pri katerih je po obsegu njihovega obrata pričakovati večjih zalog, ali pa lahko za tako omejitev pooblasti politično okrajno oblast. Politična oblast lahko zaloge vsak čas pregleda ali pa jih, ako obvezanec ni podal napovedi ali pa je njegova napoved neresnična, ugotovi na stroške stranke.

§ 3. Kdor zahtevanih navedb ne poda v teku določenega roka, se brani odgovoriti na stavljeni mu vprašanji ali nanja napačno odgovori, tega politična okrajna oblast po svojem preudarku kaznuje, bodisi z denarno globo do 1000 K ali pa z zaporom do treh mesecev.

Preskrba občin z neobhodnimi potrebščinami.

§ 4. Politična deželna oblast se pooblašča, da zahteva od izdelovalcev, trgovcev iz njihovih zalog neobhodne potrebščine za preskrbo občin, ter izdelovalcem in trgovcem naloži dolžnost, da dobavo izvrše, ako blaga ni mogoče drugod dobiti po primernih cenah. Deželna politična oblast ima pred svojo odločbo stopiti v sporazum z vojaško upravo. Glede potrebščin, ki se nahajajo v shrambi javnih skladišč ali kakega javnega prometnega podjetja, se more taka odredba ukreniti le z dovoljenjem ali vsled naloga notranjega ministrstva. Pritožba proti odredbi politične deželne oblasti ni dovoljena. Politična deželna oblast more to pravico izvajati tudi v svrhu preskrbe kake občine, ki ne spada v njeno upravno območje, ako ji to dovoli ali naloži notranje ministrstvo.

Odškodnino za zahtevano blago je na temelju navadne cene ugotoviti po strokovnjakih, pritegnivši posestnike in občine, za katere so zaloge določene. Ako se ne sklene kak drugačen dogovor, ima občina ceno plačati, predno se ji odda blago, ali pa ima zagotoviti kupnino, ki se ima poravnati tekom 14 dni po predaji blaga. Politične oblasti naj se pri ugotovitvi odškodnine po možnosti poslužujejo sodno nastavljenih izvedencev. Kdor se smatra vsled cene, ki so jo ugotovili izvedenci, prikrajšanega, more v teku 60 dni po predaji blaga na sodišču podati svoje zahteve.

Kršitev dobavne dolžnosti.

§ 5. 1. Kdor namenoma prekrši dolžnost, dobaviti neobhodne potrebščine, temeljočo na pogodbi s kako javno oblastjo ali na danem oblastvenem nalogu v zmišlu § 4;

2. poddobavitelj, posredovalec ali uslužbenec pri takem dobavljanju, ki namenoma krši svojo dolžnost ter s tem izvršitev dobave spravlja v nevarnost ali jo prepreči, se radi pregreška kaznuje s strogim zaporom od 1 meseca do 1 leta.

Poleg zaporne kazni se lahko naloži globa do 20.000 K.

Prikrivanje zalog.

§ 6. Kdor v nasprotju z naloženo mu dolžnostjo, podati napoved, namenoma prikriva zaloge neobhodnih potrebščin, nahajajočih se v njegovi posesti ali shrambi, bo radi pregreška kaznovan s strogim zaporom od 1 meseca do 2 let. Poleg zaporne kazni se more naložiti globa do 20 tisoč kron. Ista kazen velja za osebe, ki sodelujejo kot zastopniki prizadetih obvezancev in zakriva kako tako prikrivanje.

Pretirano podraževanje.

§ 7. 1. Kdor izrablja vsled vojnega stanja nastale izredne razmere v to, da za neobhodne potrebščine zahteva očitno pretirane cene, se radi pregreška kaznuje z zaporom od 1 tedna do 6 mesecev. Poleg zaporne kazni se lahko naloži globa do 2000 K.

2. Ako storilec pregrešek ponovno zakrivi, se kaznuje s strogim zaporom od 1 meseca do 1 leta. Poleg zaporne kazni se more naložiti globa do 20.000 K.

§ 8. 1. Kdor neobhodne potrebščine kupi ali njih izdelovanje ali trgovanje ž njimi omeji, da bi njihovo ceno pognal na pretirano višino;

2. kdor razširja neresnične vesti ali se poslužuje kakega drugega sredstva v svrhu zavajanja občinstva, da bi tako povzročil podražanje neobhodnih potrebščin, bo zaradi pregreška kaznovan s strogim zaporom od 1 meseca do 1 leta. Poleg zapornih kazni se more naložiti tudi globa do 20.000 K.

Kdaj zaloge zapadejo ali se izgubi obrtna koncesija.

§ 9. V slučajih obsodbe po §§ 5.—8. se lahko v sodbi izreče, da storilčeve zaloge zapadejo v korist države. Država ima zapadle zaloge porabiti za preskrbo prebivalstva. Tudi se lahko obsodi v izgubo obrtne koncesije.

§ 10. Za postopanje radi kaznivih dejanj, navedenih v §§ 5.—8., so pristojna sodišča.

§ 11. Vlada je pooblaščen, da naredbenim potom razveljavi to cesarsko naredbo v celoti ali deloma, za celokupno ozemlje v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel ali pa le za posamezne upravne okoliše.

§ 12. Cesarska naredba stopi v veljavo z dnem razglasitve.

§ 13. Izvršitev se nalaga notranjemu in drugim prizadetim ministrom.

Dunaj, 1. avgusta 1914.

Fran Jožef m. p.

Stürgkh m. p.

Utemeljevanje naredbe.

Neuradni del posebne izdaje »Wiener Zeitung« z dne 1. avgusta priobčuje:

V zadnjih dneh je bilo opaziti, da so proizvajalci in trgovci z živili v nekaterih upravnih okoliših v sebične svrhe, da bi izkoriščali ljudstvo, izrabljali sedanje vojne zmede na ta način, da so cene v zalogah se nahajajočega blaga poljubno zvišali, svoje zaloge prikrivali in razširjali

vznemirjajoče govorice o pomanjkanju živil. Ker vlada doslej ni imela nobenega zadostnega pravnega sredstva, da bi mogla z vsem poudarkom nastopiti proti tem obžalovanjem vrednim pojavom v interesu konsumentov in javnega reda, se je pokazala potreba, izdati postavne naredbe, ki določajo kazni za oduševstvo z živili, preprečujejo nezdravo špekulacijo z neobhodnimi potrebščinami v teh resnih časih in skrbje za neovirano aprovizacijo občin. Ta namen ima gornja cesarska naredba, s katero se za dobo, dokler trajajo izredne razmere, povzročene po vojnem stanju, odreja določbe o preskrbi prebivalstva z neobhodnimi potrebščinami.

Cesarska naredba podeljuje političnemu deželnemu oblastvu pravico, da sme kadarkoli dati popisati in pregledati zaloge neobhodnih potrebščin, nahajajočih se v deželi; pod temi potrebščinami je razumeti blago, ki služi za nujno preživljanje ljudi in kot krma za domače živali.

Izdelovalcem, trgovcem, skladiščem in drugim prometnim podjetjem, ki imajo neobhodne potrebščine v svoji zalogi ali za druge v shrambi, se nalaga dolžnost, da, kadar politično okrajno oblastvo popis zaloge zaukaže, v določenem roku naznajo, kakšne zaloge in koliko jih imajo. Kdor bi te naznanilne dolžnosti ne izpolnil, se bo po upravnem kazenskem postopanju kaznoval, po preudarku političnega oblastva, ali z globo do 1000 K ali pa z zaporom do treh mesecev. Da se zagotovi preskrba občin z neobhodnimi potrebščinami, nalaga cesarska naredba, po zgledu zakona z dne 26. decembra 1912 o vojnih dajatvah, izdelovalcem, trgovcem in prometnim podjetnikom dolžnost, da odstopijo svoje zaloge neobhodnih potrebščin, če jih drugače ni mogoče nabaviti, na zahtevo političnih deželnih oblastev v svrhu aproviziranja proti začasnim, upravnim potom določeni odškodnini. Kdor bi to dolžnost prekršil ali kot poddobavitelj ali posredovalec dobavo zalog za preskrbo ljudi in živali preprečil, svoje zaloge zamolčal ali zakril, kdor bi izredne razmere, ki nastopijo vsled vojnega stanja, zlorabil v to, da bi zahteval očitno pretirane cene, ali kdor bi namenoma cene dvigal, kupil blago ali razširjal neresnične vesti, bi zakrivil kaznjivo dejanje, ki se bo splošno kaznovalo s strogim zaporom od enega meseca do enega leta. Poleg zaporne kazni se more v teh slučajih naložiti tudi denarna globa do 20.000 K, razsoditi, da storilčeve zaloge zapadejo v korist države v svrhu preskrbe prebivalstva ter obsoditi v izgubo obrtne koncesije.

Te odredbe, ki so utemeljene v neopravičenem dviganju cen v zadnjih dneh, naj za prihodnje težke čase pomire prebivalstvo ter po možnosti olajšajo bedo, ki je neizogibna posledica vsake vojske.

Pamet in mir. Nekateri ljudje, zlasti žene z otroci so preplašeni in zbegani, misleč, da se ne vrne nobeden njihovih mož in sinov iz vojske domov. Ta zbeganost ni opravičena. Zato naj ohranijo ljudje čisto mirno kri in ravnodušje. Res, da tvega v vojski vsak vojak junaško svoje življenje, res je pa tudi, da pade v vojski na 100 mož komaj 5 ljudi, zadetih od so-

vražnika. — Kdor je čvrst in zdrav in prenese vojne štrapace, je veliko upanje, da vidi zopet zdrav in vesel svoje drage, kar iz srca želimo vsem slovenskim vojakom in njih družinam.

Preskrba bolnikov in družin rezervistov.

Uradna »Wiener Zeitung« prinaša sledeči razglas ministrstva za notranje zadeve: Domovini vsiljena vojska je izbruhnila. Polna domoljubnega navdušenja se je odzvala naša armada klicu ljubljenega najvišjega vojnega gospoda. Vojaki bodo storili na bojišču svojo dolžnost, ali tudi mi, ki nismo poklicani za cesarja in domovino zastaviti svoje življenje in ki ostanemo doma, smo dolžni neko resno dolžnost izpolniti. Ta dolžnost je, skrbeti, da bodo bolniki in ranjenci, ki se bodo z bojišča vrnili, našli doma streho in oskrbo. Skrbeti pa moramo tudi, da obvarujemo zapuščene in svojih rediteljev oropane družine pred silo in potrebo. S to oskrbo bomo odvzeli junakiškemu srcem naše armade veliko skrb za obstoj njih družin. Razni razglasi na vseh straneh nam pričajo, da ljudstvo po državi razume ta klic in svojo dolžnost.

Ker je pa cepljenje moči škodljivo, je treba, če hočemo svoj cilj doseči, celo stvar organizirati in osredotočiti. Notranji minister, ki je v zvezi z vojnim ministrom, je zamislil stvar takole:

1. Prostovoljna oskrba ranjenih in bolnih vojakov in častnikov leži v rokah avstrijske družbe Rdečega križa, ki je v neposredni zvezi z vojaško upravo. Za izvršitev te velike naloge bo skrbel predsednik družbe grof Rudolf Abensberg - Traun, ki je imenovan za c. kr. komisarja za vso avstrijsko pomožno oskrbo. Vsa darila in vsi prispevki naj se pošiljajo na družbo Rdečega križa, Dunaj I, Tuchlaubenstr. št. 6 ali naj se pošljejo na podružnice v posameznih deželah. Rdeči križ pa potrebuje novih prostorov za oskrbovanje bolnikov. Kdor bi rad kaj priglasil, naj se oglasi pri deželni vladi ali pa pri okrajnih glavarstvih, ki bodo potem v družbi z Rdečim križem potrebne ukrenila. Tozadevno imajo deželne vlade že svoja navodila, ki sem jih dal sam. Ravnotako je izdal tudi vojni minister na pristojne oblasti potrebne določbe, zlasti naj bi ljudje pristopali k družbi Rdečega križa.

Družine vpoklicanih vojakov, v kolikor so potrebne, bodo dobivale podporo iz državnih sredstev na podlagi zakona z dne 26. decembra leta 1912. Ali ta podpora ne bo v vseh slučajih zadostna in povoljna. V takih slučajih bo podpora, ki jo bodo zasebni dobrotniki skupaj spravili, prav prišla, in je zelo želeli, da bi bila obilna. Trkam na domoljubno mišljenje in na dobra srca

prebivalstva, naj zbira po svojih močeh sredstva v ta človekoljuben namen. Ti darovi naj se pošiljajo na notranje ministrstvo ali pa na račun »Pisarna za vojno pomoč«, na dunajske banke in njihove podružnice. Deželne predsednike pa vabim, naj organizirajo poleg Rdečega križa razne deželne in krajevne organizacije, ki bodo zbirke v ta namen kontrolirale in izvrševale. Darovi sami pa naj se oddajajo pri deželnih političnih oblasteh.

Pri zbirkah v dobrodelne namene uči izkušnja, da darovalci svoje darove s tem namenom dajo, da se darovi samo za dotično deželo, oziroma za dotične kraje obrnejo. Tem stremljenjem se ne more nasprotovati. Ali plemeniti, od čiste ljubezni do bližnjega navdahnjeni namen teh podpor naj se podpora razdeli najbolj potrebnim, pa se ne bo dosegel, če se podpora na omenjeni način omeji. Ne smemo prezreti, da bo treba podpirati družine vpoklicanih vojakov najbolj v tistih deželah, ki niso v stanu potrebnih sredstev skupaj spraviti in bodo imele tudi vsled tega večje število podpore potrebnih ljudi. Tukaj posredovati in splošnemu blagru v dobro podpore izenačiti, ta namen ima centralizacija poslanih darov. V ta namen bo porabilo notranje ministrstvo vse na centrale poslane darove.

Ministrstvo bo po potrebi pošiljalo in odkazovalo podpore posameznim deželnim političnim upravam, da ne bodo nekateri bolj potrebni trpeli škodo na račun manj potrebnih.

Da se bo potreba hitro spoznala in podpora hitro poslala posameznim družinam, se namerava razdelitev teh podpor, poslanih notranjenemu ministru in nabranih pri deželnih političnih uradih izvršiti v sporazumu gotovih komisij. To so one komisije, ki imajo odločevati o potrebnosti podpore posameznih družin in ki imajo v ta namen tudi potrebne podatke o družinskih razmerah na razpolago. Vso to akcijo vodi namestniški svetnik princ E. Liechtenstein. Darovi naj se pošiljajo na »Biro za vojno pomoč« Dunaj, Hoher Markt št. 5, 3. nadstropje.

Razen skrbi za ranjence in bolnike in oskrbe potrebnih družin bo vodil vse druge oskrbe tikajoče se zadeve poseben oddelek v vojnem ministru. Tamkaj naj se oddajajo vsi darovi za vojake na bojišču za družine padlih in za vse druge človekoljubne institucije v vojni. Ta urad bo tudi uraden zavod za vse poizvedbe za vsako prostovoljno pomoč tekom vojne. Tukaj dobe vsa društva in odbori, ki hočejo človekoljubno delo izvrševati v vojnem času, vsa potrebna navodila in migljaje. Junaško stoje vojaki v boju za domovino; storimo tudi mi svojo dolžnost v gori omenjene 3 namene!

Žrtvujmo tudi mi nekaj ljubezni do bližnjega in za blagor domovja. Lečimo rane vojske, lajšajmo bremena vojske s tem, da si jih razdelimo po reku našega cesarja: Z združenimi močmi!

Važno!

Po zanesljivih poročilih se klati v naši monarhiji veliko ljudi, ki so v najvišji meri nevarni javni in državni varnosti. Splošno se zato vse občinstvo poziva, da naj uradne organe iz domoljubne dolžnosti z možnostjo podpira, da se onemogoči delovanje teh v vseh smereh nevarnih ljudi. Z živahno pozornostjo v vsakem oziru lahko vsak pripomore k uspehu in k srečnemu izidu državnega dela. Tozadevna obvestila se lahko pošljejo tudi vojnemu ministru.

Vprašanja in odgovori.

Ker prihaja na uredništvo v teh izrednih časih mnogo vprašanj, smo se odločili, da bomo na ista odgovarjali tem potom. Odgovarjali bomo seveda v prvi vrsti našim naročnikom.

Orel v K. Pojasnilo, kako lahko sedaj pomagata, dobite pri Z. O. v Ljubljani. Njen v to določeni član posluje vsak dan v »Ljudskem domu« v Ljubljani od 6. ure zvečer naprej.

Marija Č. v Naklem. V vprašani zadevi Vam bode dalo najlažje in najhitreje pojasnilo županstvo.

F. B. v K. u. Ker so se pojavili mešetarji, ki so za znižane cene od ljudi kupovali nakaznice, slepeč jih, da ne bodo dobili denarja, se je ukrenilo, da posestniki, ki so prodali konje erarju, ne bodo dobili izplačil od davčnih uradov na nakaznice, temveč dobe kupne vsote potom poštne hranilnice.

Cena moki. Kolikor je nam znano, so se obrnili trgovci z moko na vlado, da naj pritisne tudi na veletržce z moko, oziroma na tovarnarje, da naj tudi oni znižajo cene, s katerimi so neopravičeno poskočili.

Vdova na K. (Gorenjsko). Tudi Vi imate pravico do prispevka za preživljanje družin vpoklicancev, ker je bil Vaš brat prestavljen zato v nadomestno rezervo, da je mogel skrbeti za Vas in Vaše otroke. Obrnite se hitro do Vašega županstva.

Mladenčič Z. v P. (Notranjsko). Ker so se z ozirom na izredne dogodke opustile vse prireditve, izleti ter romarski vlaki, tudi prireditve Orlov v S. ne bode.

Frančiška U. v M. h. Ker je Vaš mož član Jugoslovanske Stokovne Zveze, boste dobili najlože ustmeno pojasnilo pri podružnici J. S. Z. v M. Kolikor je nam znano, je osrednja zveza v Ljubljani poslala vzorce prošenj za podpore tudi podružnicam.

Ana Z. v B. Ker bo dobivalo več udov Vaše družine podporo, je najboljša, da določite in naznanite županstvu naslov enega uda družine, da bode prihajala na njegov naslov podpora za vse ude. V Vašem slučaju bo najboljši za to oče Vašega moža, ki je najstarejši ud družine. Lahko pa določite tudi sebe in boste potem Vi dobivali podporo za vse do podpore upravičene ude.

Poštni vlaki na južni železnici

bodo vozili od 6. avgusta naprej vsak dan le enkrat. Vlaki bodo imeli vse tri razrede. Vlaki bodo stali na vseh postajah.

Gradec—Dunaj. (Odhod.) Gradec 1 ura 50 minut ponoči, Bruck 4. uri 15 minut, Kapfenberg 5. uri 31 minut, Mürzschlag ob 7. uri 57 minut, Dunajsko Novo mesto ob 1. uri 9 minut popoldne, Dunaj dohod ob 3. uri 53 minut popoldne.

Dunaj—Gradec. (Odhod.) Dunaj južni kolodvor ob 9. uri 5 minut popoldne, Mürzschlag ob 7. uri 1 minuta zvečer, Kapfenberg ob 8. uri 48 minut, Bruck ob 10. uri 2 minuti, Frohnleiten ob 11. uri, Gradec dohod ob 12. uri 8 minut.

Gradec — Maribor — Ljubljana — frst. (Odhod.) Gradec ob 1. uri 8 minut ponoči, Lipnica ob 2. uri 43 minut, Spielfeld ob 3. uri 18 minut (odhod v Radgono in v Ljutomer ob 4. uri 40 minut zjutraj), Maribor ob 5. uri 17 minut zjutraj, Pragersko ob 6. uri 13 minut, Celje ob 8. uri 54 minut popoldne, Zidan most ob 9. uri 58 minut, Ljubljana ob 2. uri 11 minut popoldne, Nabrežina ob 10. uri 19 minut ponoči, Trst dohod ob 11. uri 10 minut ponoči.

Trst — Ljubljana — Maribor — Gradec. (Odhod.) Trst ob 2. uri 5 minut ponoči, Ljubljana ob 12 uri 58 popold. Celje ob 5. uri 2 minuti, Maribor ob 9. uri 40 minut ponoči, Spielfeld ob 10. uri 37 minut (dohod iz Ljutomera in iz Radgone ob 4. uri 40 minut popoldne, odhod iz Radgone ob 6. uri 50 minut zvečer), Lipnica ob 11. uri 15 minut, Gradec dohod ob 12. uri 50 minut ponoči.

Maribor — Celovec — Beljak — Franzensfeste — Inomost. (Odhod.) Maribor ob 11. uri 50 minut popoldne, Celovec ob 7. uri 22 minut zvečer, Beljak ob 10. uri 52 minut ponoči, Franzensfeste ob 2. uri 5 minut popoldne, Inomost dohod ob 10. uri 18 minut popoldne.

Inomost — Franzensfeste — Beljak — Celovec — Maribor. (Odhod.) Inomost ob 10. uri 19 minut ponoči, Franzensfeste ob 6. uri 20 minut zjutraj, Beljak ob 5. uri 41 minut zjutraj, Celovec ob 9. uri 47 minut popoldne, Maribor dohod ob 8. uri 45 minut zvečer.

Bruck — Ljubno (Leoben) in retour. Bruck odhod ob 12. uri 4 minute ponoči, Ljubno dohod ob 1. uri 2 min. ponoči, Ljubno odhod ob 2. uri 30 min. zjutraj, Bruck dohod ob 3. uri 15 min. zjutraj.

Na progi Gradec—Köflach — Wieser Bahn ostane promet neizpremenjen.

Najnovejša poročila.

NEMŠKO-FRANCOSKA VOJSKA IZBRUHNILA.

Berolin 3. avg. (Kor. urad) Wolfv brzojavni urad poroča: Medtem, ko se

ne nahaja še noben nemški vojak na francoskih tleh, so prekoračili Francozi mejo, kakor se uradno poroča, še predno se je napovedala vojska. Francoske stotnije so zasedle nemške kraje Götteshal, Metzeral, Markkirch, Schlucht-pass.

Nadalje so Francozi prekršili tudi s tem nevtralnost, ker so francoski aviatiki v velikem številu leteli čez Belgijo in Nizozemsko v Nemčijo, ter s tem prekršili nevtralnost teh dežel. Francoski aviatiki mečejo bombe nad Badensko in Bavarsko ter poskušajo razrušiti nemške železnice. Francoska je tako počela s sovražnostmi in vpostavila vojno stanje. V varstvo nemške države je zato dal nemški cesar potrebna povelja.

Dunaj, 4. avg. (C. kr. koresp. urad.) Ker je Francoska pričela z vojnim stanjem, je izbruhnila nemško-francoska vojska. Nemški poslanik v Parizu je odpotoval.

Pariz, 3. avgusta. Predsednik francoske republike Poincarre je na Francoskem in v Alžiru vsled francosko-nemške vojske proglasil obsedno stanje.

Metz 3. avg. (Kor. urad) Neki francoski zdravnik je poizkusil s pomočjo dveh preoblečenih francoskih castnikov zastrupiti nek vodnjak s kolera-bacili. Zdravnika so po nagli sodbi ustrelili.

NEMŠKO-RUSKA VOJSKA.

Nemci so zasedli Czenstochav in Kališ.

Dunaj, 3. avgusta ob 6. uri 30 minut zvečer. (Koresp. urad.) Nemški vojaki so zasedli Czenstochov in Kališ.

Berolin 3. avg. Kališ je zavzel nemški pešpolk št. 155. z enim oddelkom strojnih pušk in ulanski polk št. 1.

Berolin 3. avg. Wolfv urad poroča: Nemške obmejne straže pri Lublimcu v Pruski Šleziji so danes popoldne po kratkem boju zasedle Czenstochow, Benzin in Kališ. Navedena mesta so zasedli nemški vojaki.

Czenstochav in Kališ sta mesti, ki ležita na zahodni meji Rusije in ob vzhodni meji Pruske Šlezije. Czenstochav leži ob železniški progi, ki vodi iz Granice v Varšavo in šteje 55.000 prebivalcev. Ruska posadka je štela eno kavalerijsko brigado, eno strelno brigado in eno brigado obmejnih stražnikov. Posadki pripada tudi 42. ruski dragonski polk Princ Albrecht von Preussen. Czenstochav je znan po izdelovanju svetih podob, ki tvori v tej guberniji glavno industrijo. Mesto Kališ je sedež brigadnega glavnega stana in šteje 22.000 prebivalcev. Okolu Kališa so se leta 1831. bili ob poljski revoluciji tudi boji med Poljaki in Rusi.

OGORČENJE NEMŠKEGA CESARJA VILJEMA.

Berolin, 3. avgusta. Nepopisen je bil vtis, ki ga je napravilo na nemškega cesarja poročilo, da Rusija mo-

bilizira. Car je, kakor znano, nemškega cesarja naprosil, da naj ga pri njegovih mirovnih stremljenjih podpira. Medtem ko se je cesar Viljem z vso silo prizadeval, da bi se lokalizirala vojska med Avstro-Ogrsko in Srbijo, je došlo poročilo o zahrbtnem postopanju Rusije. Nemškega cesarja je to tako ogorčilo, da je takoj izdal najostrejša ukaze. Dejansko je oficiozni »Lokal-anzeiger« že v soboto zjutraj proti carju in proti Rusiji pisal v taki obliki, kakršna se v občejanju med narodi in vladarji še ni doživela. Iz vsake besede je dehtelo ogorčenje proti zavrtnosti Rusije. Zastopnikom Nemčije v inozemstvu so se odposlala najostrejša navodila, da naj z vsem pritiskom in z največjo odločnostjo zahtevajo pri vladah pojasnila, kakšno stališče da nameravajo zavzeti. Cesar Viljem in rumunski kralj Karol sta menjala veliko obširnih brzojavk. Kralj Karol si je izprosil 48urni rok, da izjavi, kakšno stališče da zavzame.

AVSTRIJSKO-RUSKA VOJSKA.

Dunaj, 3. avgusta. Formelno se prekinajo zveze med Avstrijo in Rusijo danes. Ruski poslanik Šebeko zapusti s poslaniškim osebjem danes ali jutri Dunaj. Danes zapusti Peterburg tudi avstro-ogrski poslanik grof Szapary.

Dunaj 3. avg. »Neue Freie Presse« poroča: Ob avstrijsko ruski meji so streljali avstrijski vojaki na aeroplan ruskega tipa Sikorski. Aeroplan z enim pilotom, enim potnikom in s prtljago je bil vsled streljanja prisiljen da se je izpusil na zemljo. Oba ruska častnika sta bi'a ranjena in vjeta. (Aeroplanski tip Sikorski je iznašel ruski inženir Sikorski. Aparat lahko nosi veliko težo in več oseb).

Dunaj, 1. avgusta. »Die Zeit« poroča iz Krakova: Naši obmejni vojaki so danes s streljanjem močno poškodovali neki ruski zrakoplov. Iz zrakoplova je padel neki ruski častnik in fotografski aparat.

AVSTRIJSKO-SRBSKA VOJSKA.

Dunaj. V bližini Dubrovnika so naši vzeli dve jadnici polni municije. Plule sta pod albansko zastavo, konstatiralo se je pa, da je bila municija določena za Črno goro. Ladji so pripeljali v Gruž.

»Reichspost« poroča: Dopisnik sofijskega lista »Kambana« poroča svojem listu, da se Srbi koncentrirajo po večini pri Valjevu, zahodno od Kragujevaca. Tja so spravili tudi vso svojo težko artiljerijo. Glavna zaloga vojnih potrebščin in živil za srbsko armado se nahaja v Kumanovu.

DELNA MOBILIZACIJA V ITALIJI.

Rim 3. avg. (Kor. urad) »Agencia Stefani« poroča, da je vpoklicala Italija včeraj pod orožje prvo kategorijo letnika 1888 in 1890 armade, kakor tudi letnike 1889 in 1890 mornarice. Nadalje

so vpoklicali pod orožje podčastniki 7 letnikov, mašiniste, kurjače, krmarje in električno osebje mornarice ter obrožno brzojavno osebje.

Raznoterosti.

Razmerje med našo in srbsko vojno silo.

— **Vojnopoštni promet.** C. kr. deželno predsedstvo za Kranjsko razglašala, da se prične vojnopoštni promet 4. avgusta 1914.

Ij **Posledice alkohola.** Pohvaliti moramo naše vojake, da so se pretekle dni splošno zelo trezno vedli. Tu se že vidi uspeh našega izobraževalnega dela. Nekaj obžalovanja vrednih posameznih slučajev je seveda bilo, da so se rezervisti preveč napili. Bili so to Huth Karol, Hafner Franc in Hočevan Ivan. Tem se je vsled preobilo zaužite pijače zmešalo in so bili oddani iz vojaške bolnice v deželno blaznico. Hafner, ki je baje iz Stare Loke, je takoj umrl.

— **Brze poroke.** Z Dunaja poroča c. kr. korespondenčni urad: Cerkvene oblasti dovoljujejo cerkvene poroke med katoliki, ne da bi bilo, kakor navadno, treba treh oklicev. Treba pa je v takih slučajih doprinesiti dokaze, da ni zakonitih zadržkov. Danes se je tako, posebno v zunanjih okrajih, poročilo precejšnje število parov.

NAČELNIK SRBSKEGA GENERALNEGA ŠTABA VOJVODA PUTNIK NEVARNO OBOLEL.

Turn Severin, 2. avgusta. Načelnik srbskega generalnega štaba vojvoda Putnik, ki je, odkar so ga v Budimpešti izpustili, v Turn Severinu ležal bolan, je na sarniku tako obolel, da so

mu morali zdravniki prerezati grlo. Putnik je operacijo prestal, a zdravniki se boje, da, če ga nadušljivost še enkrat napade, da bolezní ne bo prestal.

— **O zaprisegi vojaštva v nedeljo** se poroča: Poleg vojaških dostojanstvenikov so bili navzoči mnogi civilni dostojanstveniki, zlasti prevzvišeni knezoškof dr. Jeglič, deželni predsednik ekselencija baron Schwarz, deželni glavar dr. Šusteršič, policijski ravnatelj grof Künigl, župan dr. Tavčar, podžupan dr. Triller in drugi. Po tihi sveti maši in krasnem nagovoru vojnega kurata se je izvršila zaprisega po znanem sporedu. Častniki kakor moštvo so z moškim poudarkom izgovarjali pretresljive besede prisege. Zlasti se je opazal poudarek zadnje besede »umreti« — vsakdo je videl, to so možje, ki so res pripravljeni, če je božja volja, umreti za domovino. — Po zaprisegi je nagovoril vojake vojaški dostojanstvenik. Spominjal je vojake na slavo našega polka pri Kraljevem Gradcu in izrazil trdno zavest, da bodo potomci teh junakov čast delali svojim prednikom. Končno je pozval vojaštvo, da kliče Hoch in živio presvetlemu cesarju. Gromoviti, frenetični klici — vojaška godba zaigra cesarsko himno. Nato je dež. glavar dr. Šusteršič nagovoril vojaštvo: Vojaki! Kranjska dežela Vas pozdravlja in kranjski prapori se spoštljivo klanjajo pred Vami v tej slovesni uri, ko odhajate na bojno polje, da zvesti spominu naših slavnih prednikov izvršite junaška dejanja v blagor, čast in slavo domovine, v čast in zadoščenje našemu presvetlemu cesarju! Vojniki ste za cesarja in domovino. V boj greste za pravično stvar. Kdor se pa vojskuje za pravično stvar, ta se vojskuje za čast božjo. Božji vojniki ste! S ponosom gleda domovina na Vas, dragi vojaki, s ponosom Vas sprejme, ko se vrnete junaki ovenčani z lovorjem slave. — Gospodje častniki! Sprejmite najiskrenejši pozdrav kranjske dežele, Vi, ki imate po najvišjem povelju voditi naše vrlo vojaštvo pred sovražnika. **Dežela Kranjska Vam, gospodje, neomejeno zaupa.** Spremlja Vas s svojimi **iskrenimi željami.** Bog vodi in blagoslovi Vaše ukrepe, Bog vodi in blagoslovi Vaša dejanja, Vaše orožje! Vojaki! Vi odidete na polje slave. Mi stari pa, ki moramo doma ostati, mi Vas bomo spremljali v duhu z vsemi našimi vročimi željami. V duhu bomo pri Vas, vsak dan, podnevu in ponoči — vse naše misli, vse naše želje veljajo Vam, junakom domovine. Marsikdo izmed Vas je s težkim srcem zapustil svoj dom. Bodite mirni: Bog je gospodar sleherne usode, Bog je skrbni oče za vse. Sedaj, možje, ne glejte nazaj — samo naprej. Vasil Vas bo Bog, vsegamogočni gospod neba in zemlje, najvišji gospodar bojnih trum. **Možje, kviško srca, naprej, Bog z Vami!** Po tem nagovoru, ki je globoko segel v srca navzočih, je vojaštvo pokleknilo, da sprejme blagoslov z Najsvetejšim. Ginljivo je bilo, ko je vse padlo v prah in se poklonilo evharističnemu Zveličarju, v čigar rokah je časna in večna usoda človeštva. — Čast in zaupanje naši krasni armadi!

Smešnice.

Učeniška modrost. Profesor zgodovine: »Po smrti tega cesarja je visela edinstvo Nemčije na eni bilki — in ta bilka je bil Karol debeli.«

Čudno vprašanje. Grofinja: »Oprostite, gospod baron, da vam svojega brata predstavimo — posebno reden človek je: ne kadi, ne pije, ne igra...« — Baron: »Lepo vas prosim, kaj pa potlej počne cel božji dan?«

Iz življenja. Zakaj je pri ljudeh tako malo resnice? — Zato, ker se to, kar se na eno uho sliši, z dvema ustama naprej pravi.

Pri vojaki. Stotnik: »Kaj stori pravi vojak, če vidi, da se sovražnik z veliko armado bliža?« — Vojak: »Misli si: vrag vas vzemi — vse vkup.«

Iz svoje skušnje. Stotnik pride pregledovat bolnike in obstane pri enem, ki ima legar (tifus): »O, o, legar, to je nekaj hudega. Človek na tej bolezni ali umrje ali pa znori. To vem iz svoje skušnje, — ker sem že tudi imel to bolezen.«

Dobra tolažba. Bolnik, ki ima pokvarjen želodec, toži, da mu nobena jed ne diši. Zdravnik: »Veseli bodite, saj je sedaj tako vse drago!«

Dnevna novica. ...K sreči je bil umorjeni tujec zjutraj svoj denar dal v hranilnico in je torej, ko je bil napaden, le življenje izgubil.

V zaporu. Tujec jetniku: »Ali pa tudi lepo ravnajo z vami?« — Jetnik: »To že, ampak silno nezaupljivi so. Nikdar nam niso dado ključa od vrat.«

Pred sodnikom. Sodnik: »Komaj da ste prišli iz ječe, ste zopet ukradli celo obleko!« — Tat: »Kaj sem pa hotel? Vse mi je bilo pretesno, ker sem se bil v ječi za 50 kil izredil!«

Poboljšal se je. Vodia jetnišnice: »Komaj ste prestali svojo petletno ječo, pa pridete zopet za tri leta notri!« — Jetnik: »No, ali ne kaže to, da sem se poboljšal?«

Pri sodišču. Sodnik: »Že tretjič ste letos toženi, da ste v gostilni marel ukradli. Koliko marel pa pravzaprav potrebujete?«

Na boljem. A.: »Kaj pa vam je?« — B.: »Glava me boli tako, da bi kmalu zno-rel.« — A.: »Zahvalite Boga, da ste na boljem kakor jaz. Mene zob boli in žena mi zmeraj prigovarja, naj ga dam izdreti. Vaša menda vendar ne bo zahtevala, da si morate dati glavo odrezati!«

V budoarju elegantne Parižanke nikoli ne manjka steklenica slovite Hunyadi Janos-grenčice. Tu pa se ne gre toliko za odvajajoči učinek tega zdravilnega vrelca, kakor za to, da se vporablja kot kri čisteče sredstvo, ki ohrani kožo svežo in zdravo. Koliko razočaranj bi si naše ženstvo lahko prihranilo, če bi namesto čestokrat škodljivih kosmetičnih sredstev sempatja raje kozarec Hunyadi Janos grenčice vporabilo, ki tako energično zabranja nečistosti kože.

Najboljša in najsigurnejša
prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6
(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere
jamči dežela Kranjska, in jih obre-
stuje po 4³/₄ % brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

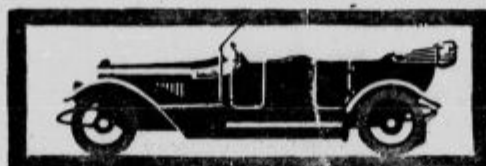
Dobre knjige

Zemljevid Srbije, Črne gore itd. se
dobi v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.
Cena mu je s poštnino vred K 1'60. —
Ta zemljevid je nujno potreben vsake-
mu, ki hoče na podlagi poročil zasle-
dovati sovražne pozicije in prodiranje
avstrijske armade. Kdor si želi omi-
sliti ta krasni zemljevid, naj doloži
znesek K 1'60 po nakaznici naprej na
naslov Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

**Naša zdravila in njih uporaba v
domačem zdravilstvu.** Cena s poštnino
vred K 1'30, vezana K 1'90. — Namen
praktične knjige je, zopet spraviti v
veljavo naša stara preizkušena domača
zdravila, na katera je naš moderni čas
žal popolnoma pozabil. Bog sam nam
je v naravi podaril najboljše leke proti
raznim boleznim in ta knjiga nas uči
te leke spoznavati in jih pravilno rabiti.

Zdravilna zelišča. Prirejena po
nemški knjižici župnika Jan. Künzleja.
Cena s poštnino 70 vin. — To knjižico
smemo imenovati zbirko receptov za
bolezni, ki najbolj in najpogosteje mu-
čijo ljudi. Knjižica je kratka, pa jedr-
nata in obsega marsikatero tako pri-
prosto domače zdravilo, ki pa bolje
učinkuje kakor najrazličnejši moderni
leki, ki jih naštevajo obširne zdravilne
knjige.

Zelišča v podobi. Cena po pošti
70 vin. — Ta knjižica prinaša v narav-
nih barvah slike raznih zelišč, tako da
bo oni, ki raznih zelišč ne pozna, s po-
močjo te knjižice ista lahko spoznal in
našel. Vse tri knjige tvorijo lepo ce-
loto, katera bi morala tvoriti domačo
lekarno vsake slovenske hiše. Kdor si
želi omisliti eno ali drugo teh knjig,
naj pošlje znesek po nakaznici naprej.

AUTOMOBILI

za šport, izlete in tovarjenje, autobuse

Laurin & Klement, del. dr.

Mlada Boleslava,

največja avstr. tovarna avtomobilov. - Podružnice:
DUNAJ, PRAGA, BRNO, BUDIMPESTA.

Zastopnik: G. Diescher, Gradec, Feinlichgasse 13.

Lurdsko romanje!

P. t. udeležnikom se daje na znanje, da se
lurdsko romanje dne 19. avg. brezpogojno vrši,
vendar se je z ozirom na tiste, ki se tega ro-
manja ne morejo udeležiti, doseglo z odborove
strani, da se vrši drugo romanje dne 27. sept.,
tako da se bodo p. t. udeležniki tega romanja
udeležili lurdske slovesnosti dne 4. okt. (rožno-
venske slovesnosti). To potovanje bo uze-
lo pošteve 12 dni in pelje čez Pontebona—Padua—
Milan—Genua—Nizza—Marseille—Sette v Lurd
in odtam nazaj. Na postajah Padua—Milan—
Nizza—Marseille bodo imeli po 1 dan odmora,
a v Lurdu 4 dni. Cena za udeležbo tega romanja
znaša za I. razred K 500, II. razred K 350, III. raz-
red K 230. Priglasje prevzema velečastiti gosp.
Anton Hribar, župnik v Zalemlogu pri Želez-
nikih na Kranjskem.

Narodno romanje v Lurd

pod duhovnim vodstvom gosp. Ant. Hribarja,
župnika na Zalem Logu pri Železnikih

s posebnim vlakom

Začetek romanja dne 19. avgusta.

Romarski skupini potujeta: Ljubljana, Pon-
tebona, Verona, Milan, Vintemille, Marsailles,
Lurd, Lyon, Genf, Maria Einsiedeln, Inomost,
Ljubljana. 1948

**Vožnja stane iz Ljubljane in nazaj v Ljub-
ljano: I. K 540.—, II. K 390.—, III. K 250.—.**

V teh vplačilih je zapopadna vožnja, hrana,
prenočišče, vodstvo in napitnina. Programi
se dobe pri pred. gosp. Ant. Hribarju, žup-
niku v Zalem Logu pri Železnikih in pri
gosp. Lamb. Malij, trgovcu, Medija-Izlake
pri Zagorju.

Steckenplerd - lilično mlečno mlo

BERGMANN & CO., Tešin ob Labi
je slejkoprej neobhodno potrebno za racionalno
negovanje kože in lepote. Vsaki dan polhvalnice.
Dobi se povsod & 80 vin. 745

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.

Trst, 29. julija: 38, 80, 34, 40, 68.

Dunaj, 1. avgusta: 66, 22, 16, 86, 90.

Botri

ako hočete nare-
diti svojim birman-
cem res veselje in
dati spomin, jim
kupite dobro uro
in lepo verižico.
Vse to dobite, ka-
kor tudi lepe uhane,
prstane itd. po zni-
žanih cenah pri
dobro poznani
trdkri

F. ČUDEN, Ljubljana 249
Prešernova ul. 1.

!! Ilustrovan cenik brezplačno !!

Zavod za tečaje o

„CAS“

znanstvena revija, izhaja
10krat v letu in stane po 5 K
na leto. Naročnino prejem
upravitelju v Ljubljani.

TRGOVSKI VEDI

Frid. Mester, imejitelj preko
evropskih mej znane bivše
trgovske akademije. Lipsko.
Prospekte pošilja zastopnj
ravnateljstvo. 1483

Iščejo se

zastopniki proti visoki proviziji za obisk poljedel-
cev, obrtnikov, uradnikov itd. za razpošiljalnico sukna
za moške in ženske. Upeljani imajo prednost. Ne-
upeljani, a dobro poznani se posebej vpeljejo. Po-
nudbe pod »Tuchfabrik 4313« na Haasenstein &
Vogler, Praga II. 2343

Kajboljši šivalni stroji

so „PFAFF“

10 letna garancija

Ign. Vok

Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

Edino zastopstvo:

Puch - koles

Geniki zastopni in pošiljalni proste.

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbi cerkvenih zvonov

Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom
zgradbe, 2. vse premično blago, mobilije, poljsko orodje, stroje, živino, zvonove in enako, 3. vse poljske pri-
delke, žita in krmo, 4. zvonove proti prelomu, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje
in druge kombinacije in proti nezgodam, vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno
nižeavstrijsko zavarovalnico, od katere ima tudi deželni odbor kranjski podružnico.

Varnostni sklad in udanina, ki so znašale L. 1912 K 673.356'17, so poskočile koncem L. 1913 na K 735.147'17.

Tedaj, čim večje zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasteel zaklad.
Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjenikstvo v Celju in na Proseku, kakor tudi
po vseh sarih nastavljeni poverjeniki.

Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

Ne pasčajte otrok samih, da se požari omajijo!

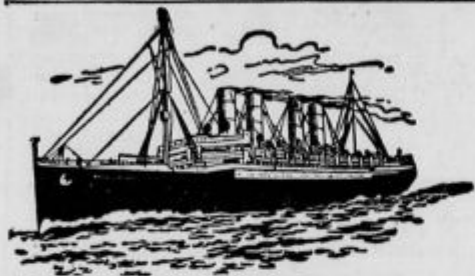
Ne pasčajte otrok samih, da se požari omajijo!

Zaradi preureditve trgovine vse blago

10 procentov ceneje

Priporoča se trdka R. WIDMAYER, pri „Solneu“, Ljubljana

Najcenejša in najhitrejša vožnja 56

v Ameriko

je s cesarskimi brzoparniki

Kronprinzessin Cäcilie, Kaiser Wilhelm II., Kronprinz Wilhelm, Kaiser Wilhelm der Grosse, Georg Washington, Prinz Friedrich Wilhelm.

Podrobna pojasnila in potrebni pouk da vsakomur

EDVARD TAVCAR, Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 35, nasproti stari Tišlerjevi gostilni.

Obleče se lahko cela rodbina!
Krasni ostanki blaga

za obleke, suknje, bluže, srajce itd.

Novih lepih vzorcev

1010

**5 kg zavoje K 13", lepša vrsta zavoje K 14",
najlepša vrsta zavoje K 16".**

Franko po povzetju pošilja: **A. Jelinek,
I. češka tkalnica v Jimramove (Morava).**
Zelo tople priporočamo! Kdor poskusi kupi vnovič!

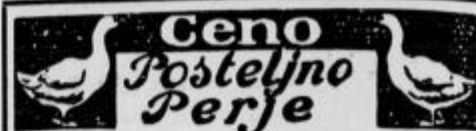
Potniki v Ameriko

kateri želijo dobro, poceni in zanesljivo
potovati, naj se obrnejo na 22

Simona Kmetetz-a

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 26.

Vsa pojasnila se dobe brezplačno.

1 kg silvega skubljenega K 1", boljšega K 2-40, pol belega prima K 2-80, belega K 4", finega mehkega puha K 6, prvovrstnega K 7", 8" in 9-60. Silvega puha K 6", belega finega K 10", prsnega puha K 12", od pet kg naprej franko.

Dovršene napolnjene postelje

Iz gostega, trpežnega, rdečega modrega ali belega inlet (nanking) blaga i pernice 180 cm dolga, 120 cm široka, z 2 vzglavnicama, vsaka ca. 80 cm dolga, 60 cm široka, zadostno napolnjena z novim sivim, puhastim in terpežnim postelnim perjem K 16", s polpuhom K 20", s puh perjem K 24". Posamezne pernice K 10", 12", 14", 16", 18", 20", 22", 24", 26", 28", 30", 32", 34", 36", 38", 40", 42", 44", 46", 48", 50", 52", 54", 56", 58", 60", 62", 64", 66", 68", 70", 72", 74", 76", 78", 80", 82", 84", 86", 88", 90", 92", 94", 96", 98", 100". Posamezne vzglavnice K 2", 3", 4", 5", 6", 7", 8", 9", 10", 11", 12", 13", 14", 15", 16", 17", 18", 19", 20", 21", 22", 23", 24", 25", 26", 27", 28", 29", 30", 31", 32", 33", 34", 35", 36", 37", 38", 39", 40", 41", 42", 43", 44", 45", 46", 47", 48", 49", 50", 51", 52", 53", 54", 55", 56", 57", 58", 59", 60", 61", 62", 63", 64", 65", 66", 67", 68", 69", 70", 71", 72", 73", 74", 75", 76", 77", 78", 79", 80", 81", 82", 83", 84", 85", 86", 87", 88", 89", 90", 91", 92", 93", 94", 95", 96", 97", 98", 99", 100".

Maks Berger Dešenica št. 1-7/4 Češki les.
Nikak riziko, ker se zamenjava dovolj ali denar vrne. Bogati ilustr. ceniki vsega postelnega blaga zastoj.

2x2=5

to ni bilo in ne bo. Resnica pa je, ako bobovi kavi mojo izvrstno žitno kavo prinesite, dobite krasen, izvanredno fini zajutrek in ravno za polovico ceneji, kajti moja najfinejša žitna kava stane 5 kg samo K 3-50 v lepi vrečki vsake poštnine prosto in vrhu tega dobite v dar še dve lepi, prav koristni darili. Ako niste z mojo žitno kavo zadovoljni, povrnem denar. Naročite si takoj, a le pri

K. Tišler, Schönfeld pri Bečovu (Češko).

Stanje vlog čez 22 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana z družta z neomejeno zavezo

6

Ljubljana, Miklošičeva cesta stev. 6, pritličje, v listni hiši nasproti hotela „Unlon“ za frančiškansko cerkev

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni
zadružniki, temveč

tudi cela dežela Kranjska

in jih
obrestuje po

4 ³/₄ %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih **100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto.**

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, državni in deželni poslanec, predsednik. **Josip Šiška**, stolni kanonik, podpredsednik. Odborniki: **Anton Belec**, posestnik, podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano. **Dr. Josip Dermastia**, **Anton Kobl**, deželni poslanec, posestnik in trgovec, Breg p. B. **Karol Kauschegg**, veleposestnik v Ljubljani. **Matija Kolar**, stolni dekan v Ljubljani. **Ivan Kregar**, hišni posestnik v Ljubljani. **Fran Leskovic**, hišni posestnik in ravnatelj Ljudske posojilnice. **Ivan Pollak ml.**, tovarnar. **Karol Pollak**, tovarnar in posestnik v Ljubljani. **Gregor Šilbar**, župnik na Rudniku.